

Akadeemiline Ain Kaalep

„Muusad ja maastikud” võtab kokku Ain Kaalepi rohkem kui kuuekümne aasta luuleloomingu. See on põhjalik sissevaade vanameistri nii sisult kui ka vormilt keerukasse, ent oma mitmekesisuses köitvasse luulesse, mida sobivad kõige paremini üldistama sõnad *akadeemiline* ja *intellektuaalne*. Vt lk 9.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 10 (33) 23. oktoober 2008

kommentaari

Tagasivaade Göteborgi

Seekordne Göteborgi raamatumess oma 101 084 külastaja, 2420 ürituse, 948 eksponeendi ja ligi 700 esinenud kirjanikuga on kahtlemata muljetavaldav sündmus – teist nii suurt kirjanuduse ja kirjastamisega seotud üritust siinsest regioonist ei leia.

Messi peakülastajal oli sel aastal Läti, kes oli oma stendi kujundamisel lähtunud Läti rahvusraamatukogu uue hoone projektist. Erinevalt eelmise aasta Eesti stendist ei olnud lätlastel raamatupoodi, see-eest hiilgasid nad ökolahendusega – nii stend kui ka kogu mööbel oli lainepapist, isegi lambid olid selle materjaliga kaetud.

Kui veel võrrelda, siis Lätil oli messil väjas 12 tõlkeramatut (neist 2 CD-d) Eesti 25 vastu. Suurt muljet avaldas töik, et ekspresident Vaira Vike-Freiberga võttis osa kõigist Läti korraldatud kirjandusüritustest ja seminaridest.

Eesti stend jätkas samas stiilis eelmise aasta kujundusega, muidugi väiksemas mahus, kuid sama esinduslikult. Mitmed külalised küll nurisesid, et suurt raamatupoodi polnud, kuid neile jagati lahkelt meie raamatupoodide kodulehtede aadresse ja soovitusi raamatute tellimise kohta.

Esimest korda oli Eestil ulatuslik kunstiraamatute väljapanek, mis ka palju tähelepanu pälvis. Suurt huvi tunti muidugi Eesti ajaloo ja elu kohta üldiselt, hästi läksid kaubaks nii Mart Laari ajalooramatud kui kogukas teos „Eesti Leegion”, turistidele mõeldud üllitistest rääkimata.

Tavapärast nõuti uudisteoseid, oli ka spetsiifilisi soovide. Korduvalt küsiti eesti-rootsi sõnaraamatut, mis kahjuks veel valmis pole. Traditsiooniliselt otsisid eakamad väliseestlased kauneid eestikeelseid lasteraamatuid, et lapselapsed eesti keelt paremini õpiksid. Siiski oli tunda, et üha enam ostetakse raamatuid interneti vahendusel, sest sageli kõlas repliik „See on mul juba olemas”.

Rõõmustada võib selle üle, et Eesti raamatute vastu endiselt huvi tuntakse. Kuni Rootsis elab eestlasi, see huvi ei vaibu ning õnneks on üha suurenemas ka huvi eesti kirjanduse tõlkimise vastu. Eestil on, mida rootslaste lugemislauale pakkuda.

Krista Ojasaar
kultuuriministeeriumi
kirjandusnõunik

25.-29. septembril Göteborgis toimunud Põhjamaade suurimal raamatumessil olid Eesti Kirjastuste Liit ja Eesti Kirjanduse Teabekeskus esindatud ühise messiboksiga.

Pildil tutvustavad Eesti Kirjanduse Teabekeskuse töötajad (paremalt) Kerti Tergem ja Ilvi Liive Eesti kirjandust Francesca Varottole kirjastusest Marsilio.

uudis

Põhjalikult barokist

Kirjastuselt Koolibri on ilmumas teos „Barokk. Arhitektuur, maalikunst, skulptuur”. Barokk-kunstile pühendatud raamat on rikkalikult illustreeritud, see sisaldab põhjalikku ajastukäsitlust, mis tutvustab baroki arengut ja ajalugu erinevates piirkondades, tuues näiteid arhitektuurist, maalikunstist ja skulptuurist. Raamatu väärtust tõstavad sõnastik, arhitektide ja kunstnike biograafiad ning vastava kirjanduse nimekiri.

Eesti tantsupeod mahukas koguteoses

Kevadel 2009 on kirjastuselt Varrak ilmunas esimene põhjalik ülevaate teos Eesti tantsupidudest läbi aegade, mis kannab pealkirja „75 aastat Eesti tantsupidusid”. Tegemist on rikkalikult fotode ja arhiivmaterjalidega illustreeritud raamatuga „75 aastat Eesti tantsupidusid”.

Mahukas raamat annab põhjaliku ülevaate UNESCO maailmapärandite nimekirja kantud tantsupidudest alates I Eesti Mängudest 1934. aastal kuni XVII üldtantsupeoni aastal 2004. Raamat on eesti, saksa, vene ja inglise keeles ning tegemist on sisulise järjega 2002. aastal ilmunud raamatule „130 aastat Eesti laulupidusid”. Raamatu autorid on tuntud rahvatantsutegelased Ilma Adamson, Anneli Ammas, Lille-Astra Arraste, Kristin Kuutma, Juris Žigurs ja Kadri Valner.

Lähem info ettetellimise kohta aadressil www.tantsupidu.ee.

Raamatumess Frankfurdis

15.-19. oktoobrini toimus Frankfurdis aasta suurim raamatumess, kus osales ka üle 40 kirjastaja Eestist. Ülevaate messist teeme järgmises ajalehes Raamat, mis ilmub 21. novembril.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2008

Lapse omad jutud

Anneli Kengsepp

Tallinna Keskraamatukogu

Pole just igapäevane, et raamatukogu annab välja lasteraamatu. Tallinna Keskraamatukogus seda aga ometi tehti ja sügise hakul sai valmis raamatukogu esimene jutukogumik „Omad jutud”.

See on laste tehtud raamat lastele. Raamatukogus on aastaid jutuvõistlusi korraldatud ja nende põhjal on raamatu kaante vahele koondatud aastatel 2003–2008 kirjutatud lood ja luuletused. Kogumikus on 29 juttu 8–14-aastastelt noortelt autoritelt.

Kena panuse andsid raamatusse ka lastega samadel teemadel kirjutanud armastatud lastekirjanikud Kristiina Kass, Leelo Tungal, Jaanus Vaiksoo, Ilmar Trull ja Aidi Vallik.

Raamat on värvikas, nagu üks õige lasteraamat olema peab. Illustreerimisel said vastutusriikka töö kuus hea käega

last, kes joonistasid iga jutu juurde sisuga haakuvaid pilte. Pildid tulid vahvad ja joonistajad said lisaks toredale tulemusele ka kogemuse, milline vahe on niisama enda lõbuks joonistamisel ja tellimustööl. Noortele autoritele on nende loometööde avaldamine kindlasti suur tunnustus. „See raamat on midagi, mis jääb mõnegi lapse uhkuseks ka siis, kui ta ise juba on isa või ema,” ütles raamatu kohta ka Leelo Tungal.

„Omad jutud” ei jõua raamatukaupluste lettidele, vaid on mõeldud kingiks autoritele ja igale sel sügisel Tallinnas esimesse klassi läinud 3550 lapsele. Raamatute üleandmiseks väikestele õppuritele kutsus Tallinna Keskraamatukogu nii eesti kui ka vene koolide esimesi klasse endale külla koolide lähimatesse haruraamatukogudesse.

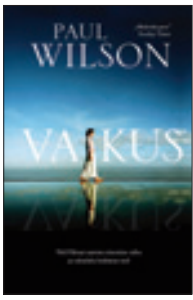
Esimesena jõudsid kinkeraamatud Tallinna Kristiine Gümnaasiumi mudilasteni oktoobri alguses. Kuna

Kristiine linnaosas ei ole raamatukogu, sõitis koolimaja ette raamatukogubuss Katarina Jee. Lisaks kingitusele said lapsed ka teada, mis koht on raamatukogu, samuti arutleti, miks meile raamatuid üldse vaja on. Vastuseks teatati kui ühest suust: „Et targaks saada.”

Keskraamatukogu soovib raamatu kinkimisega lastele ilusat koolitee algust ja ehk leiab nii mõnigi laps kireva raamatumaailmaga tutvumiseks tee raamatukokku. Loodame väga, et kingitud raamat pakub häid lugemis- elamusi ja ärgitab väikesi lugejaid ka vanemate kooliõdede ja -vendade esikujul ise kirjutama ning joonistama.

Raamatu kinkimine lastele on ühtlasi ka tänuavaldus koolidele, kelle õpilased on raamatukogu jutuvõistlustel aktiivselt osalenud. Raamatu väljandmist toetasid 2007. aastal Tallinna Keskraamatukogu 100. aastapäeva tähistanud koostööpartnerid ja sõbrad, kes lilled ja kingituste asemel andsid oma panuse lasteraamatu ilmumiseks.

ilmunud

Vaikus

Paul Wilson
tõlkinud
Riina Ruut ja
Kadri Metsma
240 lk

kõva köide

Kujutlege, et on olemas koht, kust kaasaegse maailma kära ja pinged teid kätte ei saa. Kus hoolimata teie ümber toimuvast võite leida aega ja ruumi, et hinge tõmmata. Selline koht on olemas. Selle nimi on vaikus. Mõned inimesed püüavad seda leida korrapärase mediteerimise ja vaimsete õpingute abil. Vaikuse harjutuste abil võite sinna jõuda minutitega. Harjutused põhinevad neljal lihtsal sammul ning need on tõhusad.

Ilu ja tervis loodusest

Helena
Sunnydale
tõlkinud
Marju Algvare
ja Ilme Rääk
512 lk

pehme köide

Rikkalikult illustreeritud käsiraamat sisaldab nippe ja nõuandeid ning protseduuride kirjeldusi kõigist tervise ja ilu valdkondadest, alates nahahoolduse saladustest ning lõpetades kehalise treeninguga. Raamatus on retseptid näomaskide ja kehakoorigate valmistamiseks, õpetatakse massaažitehnikaid ja mürkainetest vabanemise meetodeid, antakse ülevaade tähtsamatest jooga asenditest, meditatsioonist, vana-nemisvastastest toiduainetest, käte- ja jalahooldusest.

Feng shui. Praktiline entsüklopeedia

Gill Hale
tõlkinud
Tiina Kanarbik
256 lk

kõva köide

Entsüklopeedia sisaldab feng shui juhendeid ja sümboleid koos tänapäevaste selgitustega ning feng shui kompassi *luo pan'i* kasutusjuhendi. Siin on palju praktilisi nõuandeid feng shui põhimõtete kasutamiseks alates maja ostmisest kuni väikeste detailide lisamiseni kodus. Üle 600 foto ja illustratsiooni, sealhulgas korteriplaanid ja aiakujundused, aitavad teil eluruumi korraldada feng shui põhimõtete alusel.

Antiik-mütoloogia ja -kultuur

Ehte Puhang,
Kalle Klein ja
Ülla Jürviste
735 lk

kõva köide

See mahukas entsüklopeedia on suurepärase sissejuhatus ajaloo suurimate müütide ja kultuuride juurde egiptlastest viikingiteni. Raamat hõlmab ka rikast ja mitmekihulist Hiina, India ja Jaapani mütoloogiat. Teos on rikkalikult illustreeritud fotode ja kunstiteoste reprodreaga, mis toovad esile antiikmaailma võlu selle hiilguses ja viletsuses.

Laps ja seksuaalsus

Tõnu Ülemaantee

Millises vanuses peaks laste seksuaalkasvatusega algust tegema? Ilmselt on selle küsimuse ees seisnud enamik täiskasvanuid – nii lapsevanemad, aga ka kõik teised, kes laste ja nende kasvatamisega kokku puutuvad.

Muidugi võib niisugusel juhul hakata heietama ümmargust juttu, kasutades tuttavaid fraase rubriigist „Mis peaks olema alla 12-aastastele keelatud” jne. Kuid samas võib sellele küsimusele reageerida ka sootuks teisel ja esmapilgul ehk üsnagi ootamatul moel.

Nimelt tõdeb Soome laste- ja noortepsühhiaater Raisa Cacciatore oma äsja ka eesti keeles ilmunud raamatus „Laste seksuaalkasvatus”, et niisugusel puhul vastab ta tavaliselt hoopis oma-poolse küsimusega: millises vanuses peaks laste seksuaalkasvatuse õigupoolest lõpetama?

Seksuaalkasvatus nõuab ettevalmistust

Esmapilgul ehk tõesti harjumatu lähemismõist, kuid eks ole ju seksuaalsus ja kõik sellega seonduv inimeseks olemise niivõrd oluline koostisosa, et kui selle kohta informatsiooni andmisega ning selle suunamise ja kujundamisega tööpoolest alles murdeas tegelema hakatakse, siis ollakse küll lootusetult hiljaks jäänud.

Peale selle on seksuaalsus ka väga kergesti haavatav. Nagu psühhoterapeutidele, psühholoogidele ja teistele selle ala spetsialistidele sageli hästi teada, seonduvad just nimelt seksuaalsusega paljud kompleksid ja mured, ärevus, hirm, tundeolu blokeeritud ja muu selline. Loomulikult ei ole see niimoodi alati ja kõikidel juhtudel, aga ilmselt võib enamik vähegi sügavamal tasandil psühhoteraapiaga kokku puutunud inimesi kinnitada, et tihtipeale viivad vaat et peaaegu iga tõsisema probleemi juured lõppude lõpuks sek-

Soome laste- ja noortepsühhiaater Raisa Cacciatore esitab oma äsja eesti keeles ilmunud raamatus „Laste seksuaalkasvatus” äraspidise küsimuse: millises vanuses peaks laste seksuaalkasvatuse õigupoolest lõpetama?
Foto: Päivi Palts

suaalsuse ja sellega seonduva juurde – ühel või teisel moel.

Muidugi nõuab selline tõsine asi nagu seksuaalkasvatus võimalikult paremaid teadmisi ja ettevalmistust – eelkõige vanematelt aga ka lasteaiakasvatajatelt, kooliõpetajatelt ja paljudelt teistelt lastega tegelevatelt inimestelt. Kuid nagu Raisa Cacciatore oma raamatus tõdeb, on probleem sageli selles, et ka täiskasvanud ise pole saanud omal ajal head seksuaalkasvatust ning nõnda siis pole neil õigeid eeskujusid, millele tugineda.

Vanematele abiks

Kõike seda, ning loomulikult ka sellest

tulenevaid, kohati vägagi traumaatilisi tagajärgi on Raisa Cacciatore oma vastuvõttudel rohkem kui kahekümne aasta jooksul piisavalt näinud ning nüüd siis on ta kõik need kogemused ja teadmised oma esimesse raamatusse kokku võtnud, eesmärgiga võidelda nende kollidega, kes ilmuvad meie magamistuppa juba lapsepõlves ja jäävad voodi alla kiusama: negatiivne minapilt, süütunne ja probleemidest vaikimine.

Lootkem siis ka meie, selle raamatu lugejad Eestis, et see trükk aitab siin-segi maa inimestel pisut oma primitiivsetest tabudest ja eelarvamustest

vabaneda ning ehk siis kunagi ka inimkehasse ja seksuaalsusesse senisest loomulikuma ja vabamal moel suhtuma hakata.

Laste seksuaalkasvatus

Raisa Cacciatore
tõlkinud Tõnu
Ülemaantee
400 lk
kõva köide

Kiusaja ja kiusatu valus seotus

Meelike Saarna

psühholoogiline nõustaja

See raamat räägib tõsielujuhtumeid abiks võttes – neid kirjeldades, analüüsides ja kommenteerides – tõsistest suhte probleemidest meie elus, pannes lugeja ette mitmeid keerukaid küsimusi. Kuidas käituda, kui kohtume kiuslikkuse, julmuse, alandamise, manipuleerimisega? Kas saame üldse midagi ette võtta?

Esiolgu tundub, et küsimusi on rohkem kui vastuseid, nii mõnigi raamatunäide tõstab n-õ karvad püsti, kas siis seetõttu, et paneb oma uskumatu julmusega proovile kogu lugeja õiglustunde või tuleb oma elust tuttav ette.

Abiks kiusatule

Hingelise ja füüsilise vägivalda kasutamist tuleb ette nii töö- kui ka eraelus, samas on selge, et igas suhtes on vahemalt kaks osapoolt. Väga oluline on märgata oma osa suhte probleemis ja

anda endale aru toimuvast. On ju tihti olukordi, kus laseme endale liiga teha, kuid ei tunnista seda endale või lükame ebamugavust tekitava olukorra lahendamise kusagile ebamäärasse tulevikku. Põgenemine tundub tihti lihtsam kui enda õiguste ja vajaduste eest seismine.

Raamat „Kiusaja meie seas” on abistav mitmes mõttes, ka ses osas, et aitab kiusatul kiusamisolukorda ära tunda, tähele panna kiusaja tundemärke ja levinud käitumisjooni. Mis eriti oluline, raamat räägib ka isiksusehäiretest, millega kaasneb soodumus vaimset vägivaldseks käitumisviisiks. See on oluline koht raamatus, sest pole harvad juhtumid, kus me oma kiusajat mõttes vihaga psühhopaadiks nimetame, teadmata, et antud inimese puhul võibki tegu olla häirega, mis kuulub psühhiaatria valdkonda. Seesugused juhtumid vajavad tõsisemat professionaalset sekkumist nagu ka need lood, kus kiusajal lõpuks kohtukulliga silmitsi seista tuleb.

Kuidas kiusamisele reageerida?

Kuid ka ilma psühhiaatria või kohtu valdkonda kuuluvate lugudeta, mida siiski äärmusteks lugeda võib, on meie igapäevaelus suhteliselt palju vägivalda sisaldavaid või selle märke kandvaid olukordi. Tegelikult seisame pea iga minut valikute ees, kuidas neis käituda. Kui rääkida võimalikest variantidest, siis on meie ees alati vähemalt kolm valikut: kas reageerida alistuvalt, agressiivselt või kehtestavalt. Ükski kolmest pole iseenesest halb ega hea, oluline on neil vahet teha ja otsustada, milline neist on sel hetkel kõige tõhusam.

Kõnesoleva raamatu näited kinnitavad, et kiusamise ohvriks langevad kõige enam need, kes eelistavad valida alistuva käitumisviisi – aga ka agressiooni kasutajad. Kuigi ükski reegel ei kehti sajabrotsendilisel, on ükskõik millise kiusamisviisi puhul kõige efektiivsem valida kehtestav käitumine, mille rõhk ei ole sõnadel „isekus” ja „jõud” nagu tihti arvatakse, vaid sellel,

et oma vajadusi väljendatakse samal ajal ka partneri omadest lugu pidades. Põhihoiak on lugupidamine enda ja teiste vastu, sügav uskumus, et teised on sama palju väärt kui ma ise. Ehk on esialgu raske mõista mõtteviisi, mille kohaselt teise agressioon on eelkõige tema katmata vajaduste väljendus, kuid püüd teist mõista ka endale kõige vastikumas olukorras on ühtlasi üks võtmeid, mis aitab meil eneseväärikust säilitada. Ja rünnata väärikat inimest on peaaegu võimatu – kas olete tähele pannud?

Kiusaja meie seas

Brita Jokinen
tõlkinud Tõnu
Ülemaantee
264 lk
kõva köide

Soovimatu lapse kättemaks?

Triin Tael
Õhtuleht

Kui mõni poiss – jah, valdavalt on need poisid – koolis veresauna korraldab, on üldsuse esimene küsimus: miks? Järgmiste seas figureerib kõrgel kohal küsimus: mis perest selline laps küll pärit on? Nüüd, kus Kevin võib olla vabalt ka eesti poisi nimi ning kahes Soome koolis korraldatud tapatalgud on siinmail värskelt meeles, kõlab Lionel Shriveri bestseller „Me peame rääkima Kevinist” iseäranis ajakajaliselt.

Lisaks kisub USA päritolu, kuid juba aastaid Suurbritannias elav Shriver – vaatomata mehenimele naiskirjanik, aga nimest pärastpoole – päevavalgele mitu valusat teemat, millest rääkimist tavaliselt sündsaks ei peeta, ennekoike naise soovimatuse emaks saada.

Vastumeelsus oma lapse vastu

Maineka Briti kirjandusauhinna Orange Prize võitnud „Me peame rääkima Kevinist” on minategelasest ameerika-armeenlanna Eva Khatchadouriani tagasisaade oma poja Kevinil elule kuni selle päevani, mil too oma koolis klassikaaslased sihikule võttis, ning sealt edasi. Eva senise elu pea peale pööranud ning temast ühiskonna silmis paaria teinud veresauna tagamaad rulluvad lahti naise kirjades oma abikaasale Franklinile. Eva püstitab oma pihtimuses küsimuse, kas tema sügavad kõhklused emaks saamisel võisid mõjutada Kevinil iseloomu kujunemist. Miks muidu oli Kevin juba lapsest peale troisi täis ja miks muidu temast massimõrvar sirgus?

„Olin mõistagi teadlik, et kui võtan teemaks naise, kellele tema poeg põhimõtteliselt ei meeldi /.../, teeb see mõte mu peategelase enamikule lugejatest sisimas ebasümpaatseks,” rääkis Lionel Shriver viie aasta taguses intervjuus. „Üsun, et side ema ja poja vahel on iseäranis puutumatu, isegi Lääne kultuurist kaugemal. See on tavaliselt üks sügavamaid ja vähem tingimuslikke suhteid. Ja mina seadsin sellele tingimusi. Ema, kes poleks seda inimest oma pojaks valinud, ja veel küllalt aus, et seda endale tunnistasid.”

Olla teismelise tapja ema...

1957. aastal USA-s Lõuna-Carolina osariigis sündinud Margaret Ann Shriver võttis juba 15-aastaselt nimeks Lionel, sest: „Ma olin poisitar. Ma kasvasin üles vendade keskel. Nii et valisin poisinime.” Pere oli süvausklik: isa oli presbüteri kiriku vaimulik, kellest hiljem sai ususeminari juht. Hiljem on kirjanik öelnud, et isa oli Shriverite peres vaat et jumala seisuses. 12-aastaselt teatas tüdruk, et tema enam kirikus käima ei hakka. „Isa tiris mu sõna otseses mõttes juukseidpidi autosse. See jätkus mõnda aega, aga viimaks, kui olin juba 16, ei saanud isa seda enam teha.”

Perepatriarh küll toetas teismelise tütre kirjanduslikke püüdlusi, kuid käis ikka peale, et too õpiks meditsiini-õeks. „Selleks ei sobinud ma ei temperamendi ega kutsumuse poolest – üksnes seetõttu, et olin naine,” mõtiskleb Shriver Briti lehe The Guardian hiljutes intervjuus. Ometi mõnab ta,

Briti kirjanik Lionel Shriver Edinburghi raamatufestivalil 2007. aastal. Foto: Colin McPherson/Corbis

et vanemate intelligentne sõnavara („sõnad „ešelon” ja „peripateetiline” olid meie lauas sama tavalised kui „koer” ja „minema”) ning isa avaldatud mitteilukirjanduslikud raamatud süstisid temasse julgust asuda ka ise raamatuid kirjutama. Isa jõulised jutlused koguduse ees olid kasulik avaliku esinemise koolitus.

Õppinud New Yorgis Columbia ülikoolis lisaks inglise filoloogiale ka vene keelt, asus Shriver tööle tootlustusfirma juhina. Samal ajal andis ta Bronxi linnaosas inglise keele tunde. Rahuldanud reisihimu Belfastis, Iisraelis, Nairobi ja Tais elades ning ajalehtedele kaastöid kirjutades, rajas Shriver 20 aastat tagasi kodu Londonisse. Esimese romaani avaldas ta 30-aastaselt. Mõni aasta hiljem, kui tütar oli leidnud püsipartneri, manitses ema teda lapsi mitte sünnitama. „Ta ütles, et see muudab meie suhet tundmatuseks, ning oli aru saada, et mitte paremuse suunas,” meenutab Shriver.

Ega Shriver lapsi tahtnudki. „Paljuski oli mul hirm kaotada oma mina, mis on paljudele naistele põhiprobleem,” seletas ta 2003. aasta usutluses. „Tüdrukupõlves öeldi ikka, et see kõik on väga kena, et ma tahan karjääri teha, aga anti siiski mõista: „No küll sa lõpuks ikkagi abiellud ja lapsed saad.” Kui Shriveril tuli bioloogilist kella arvestades lõplik otsus langetada, vaagis ta emadust ja oma pikka kõhklusteniimist põhjalikult.

Autor on öelnud, et enam-vähem sellesama nimistu lasi ta kirja panna ka oma tegelasel Eval. „„Kevin” tekkis algusest avaliku ja eraviisilise lõikumisest,” räägib ta. „40. eluaastate algul polnud mul lapsi ning ma võinuksin veel sünnitada. Tahtsin selgusele jõuda: mis mind emaduses eemale tõukab? Samal ajal kubisesid uudised poisikestest, kes USA-s oma klassikaaslasi maha lasksid. No see võttis küll isu ära. Mis oleks hullum, kui olla teismelise tapja ema? /.../ Romaani lõpuks olin end täiesti oimetuks hirmutanud. Mul pole endiselt lapsi. Või õigemini, mul on üks laps. Tema nimi, nagu näha, on Kevin. Olen temaga eluks ajaks kokku määratud ja ta ei saa vanemaks kui 18.”

Kurjus – kaasasündinud või mitte?

Kirjanik toonitab, et „Me peame rääkima Kevinist” ei taotle kõigi koolitulistamiste universaalset lahkamist ja seletamist. „Tahtsin rääkida üht konkreetset lugu, ja ma tahtsin, et see lugu oleks tõetruu ja usutav.” Mis puutub usutavusse, siis Kevinil koletisliku portreega silmitsi sattudes tasub meele pidada, et näeme teda vaid ema pilgu läbi. Naine võtab vastumeelsuse ilminguna juba ainuüksi seda, kui beebi rinnast keeldub. Ka tõsiasi, et Kevin sünnib mitmenädalase hilinemisega, on tema ema jaoks märk tema soovimatusest ilmale tulla. „Eva kannab prille, mis suurendavad kõike,” seletab Shriver.

Kirjanik on loonud tegelase, kes tunnistab ammu vastumeelsust oma lapse suhtes. See on tihti tabuteema isegi usalduslikes vestlustes. „Arvan, et vanemad peavad reetmiseks öelda välja, mis neile lapsevanemaks olemise juures ei meeldi. Sellepärast olengi avastanud, et teatud hulk inimesi, iseäranis naisi, on olnud selle raamatu eest tänulikud.”

Ehkki tänaseks on Shriveri sulest ilmunud uus romaan pealkirjaga „Sünnipäevajärgne maailm”, pommitatakse teda kirjandusfestivalidel endiselt küsimustega Kevinil kohta. Iga kord tahavad lugejad autorilt teada saada, kas Kevinil kurjus oli kaasasündinud või ema süü. Ja Shriveril on kombeks vastata: „Kui ma 400 leheküljel sellele küsimusele vastamast keeldusin, siis miks peaksin ma nüüdki vastama?”

Me peame rääkima Kevinist

Lionel Shriver
tõlkinud
Triin Tael
sari „Moodne aeg”
496 lk
kõva köide

ilmunud

Armastuse valem

Esther Vilar
tõlkinud Mari
Vihmand
112 lk

kõva köide

Aeg-ajalt kuuleme mõnest paarist, kel on õnnestunud teineteist aastaküm-

neid muutumatu kirega armastada. On see silmakirjatsemine? Fatamorgaana, mis lähemal uurimisel haihtub? Nina Gluckstein näib olevat naine, kes on avastanud armastuse valemi. See on väga lihtne – teise inimese saab enda külge siduda siis, kui sa talle oma tunnete tege-likku suurust ei näita. Nina rakendab seda valemit, aga ka kannatab seetõttu.

Mesilaste salajane elu

Sue Monk Kidd
tõlkinud
Johanna Ross
sari „Moodne aeg”

320 lk

kõva köide

„Mesilaste salajane elu” jutustab 1964. aastal Lõuna-Carolinas toimuva loo Lily Owensist, kelle senist elu on saatnud ähmane mälestus ema surmast. Kui Lily ägeda loomuga mustanahaline „asendusema” Rosaleen solvab linna kolme kõige hullumat rassisti, põgenevad nad Lõuna-Carolinasse Tiburoni – linna, kus peitub Lily ema mineviku saladus. See on silmapaistev romaan jumalikust naisjõust, lugu, mida naised veel aastaid üksteisele jutustavad.

Mees, kes varastas Kristuse

Edwin
Alexander
tõlkinud
Anne Kahk

320 lk

kõva köide

Edwin Alexander viib lugeja seiklema rahvusvahelise salanõu, mõrvade, põnevuse, traagiliste sündmuste ja eradekteetiivide maailma. Romaani alus on Hitleri meie päevini säilinud kirjalikud korraldused toimetada Saksamaale väärtuslikke kunstiteoseid. Raamat jutustabki loo ühest sellisest varastatud kunstiaardest ja sellest, kuidas see mõjutas ühe süütu perekonna ja rahva saatust.

Suurte kunstnike elud

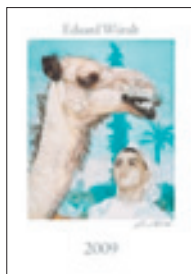
Charlie Ayres
tõlkinud
Kaidi Roots

96 lk

kõva köide

Milline kuulus kunstnik oli kirglikult haaratud lennumasina leiutamisest? Kes oli tuntud pikkade kõhnade inimfiguuride maalimise poolest? Kes nikerdas esimese skulptuuri, kui ta oli kaheksa-aastane? Tutvustades noorele lugejale (7+) kahtkümmet kõigi aegade suurimat kunstnikku Giottost Van Goghini, käsitleb see raamat nende imelisi meistriteoseid ja toob ilmekalt välja ka põnevaid eluloolisi fakte meistrite ja nende tööde kohta.

Kalendrid aastaks 2009

Wiiralti kalender

Eesti ühe kuulsama kunstniku Eduard Wiiralti kalender-reprokomplekt. Wiiralt oli viljakas autor, kelle visandidki

on sageli võetavad täisväärtuslike teostenähtena. Kalendris on nii autori kuulsaid kui ka vähemtuntud töid, mis tutvustavad Wiiraltit kui mitmekülgset loojat. Soliidne kingitus kinkekarbis.

Navitrolla kalender

Eesti maali- ja graafikakunstniku Navitrolla isikupäraste piltidega kalender. Navitrolla tööde eeskujudeks on

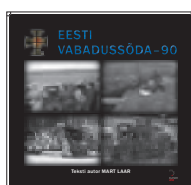
peetud talupojakunsti, zen-büdistlikku maailmakäsitlust ja tänapäevast koomiksikunsti. Kinkekarbis olevas kalendris on 12 pilti ja autoriga koostöö kujundatud kalendaarium.

Eesti Leegioni kalender

Kalendris on 12 plakati, mis propageerisid Teise maailmasõja ajal

(1943–44) eesti mehi astuma Relva-SS Eesti Leegioni võitluseks bolševismi vastu. See materjal on huvitav ajaloolisest vaatevinklist.

Kalender Eesti Vabadussõda - 90

Eesti Vabadussõja põhisündmustest

möödub 2009. aastal 90 aastat. Sellele ongi pühendatud kalender, millesse Mart Laar on kirjutanud kokkuvõtlikud tekstid, mis kajastavad vastaval kuul aset leidnud olulisemaid sündmusi Vabadussõjas.

Vana-Liivimaa kalender

Vana-Liivimaa kalendrisse on koondatud kaunid Vana-Liivimaa territooriumi kujutavad maakaardid 17.–18. sajandist. Kinkekarbis.

Linnuste kalender

Kalendrit illustreerivad kaunid fotod keskaegse

Vana-Liivimaa (Eesti ja Läti) linnustest. Nii mõnedki neist on tänaseks taastatud või korrastatud, kuid palju on keerulistel aegadel jäänud varemesse, pakkudes romantilist põnevust ajaloo- ja arhitektuurihuvilistele.

Nemvaltsi helgem ja tumedam pool

Igas inimeses on peidus nii helgem kui ka tumedam pool. Postimehe karikaturisti Urmas Nemvaltsi tumedam pool on kümne aasta jooksul olnud avalikkuse ees mürakarude koomiksis. Tema päikeseliseimat poolt peegeldavad aga oma poegadele ja teistelegi väikestele meeste kirjutatud-joonistatud jutukesed. Nüüdseks on need mõlemad poolused kõvade kaante vahele saanud.

„Mürakarude viimased triibulised“ võiks olla viimseks trööstiks selles külmades ja rõõmutus maailmas, kus opakaid metsaelanikke te rohkem enam kunagi ei kohta. Urmas Nemvaltsi joonistus

Väikeste meeste lennumasinajutud

Väikeste meeste lennumasinajutud on innustust saanud autori esimest posteraamatust „Väikeste meeste jutud“. Põnevatest masinatest rääkivad lood said kirja pandud otsesest vajadusest tulenevalt – autor lihtsalt ei leidnud poeriilulitelt väikestele poistele mõeldud raamatuid. Oli pildiraamatuid päris pisikestele ja seikluslugusid suurematele, aga sellistele, nagu Urmas Nemvaltsil endal kodus kasvamas, ei leidunud midagi. Nii tuligi lood ise välja mõelda ja üles kirjutada-joonistada.

„Lennumasinajutud“ erinevad esimesest raamatust selle poolest, et tookordsed lood olid puhtalt autori vanema poja Rasmuse tellitud unejutud. Lennumasinad on aga kirjaniku enda isiklik kiindumus. Heldimusega meenutab ta senini aegu, kui 15-aastasena purilennundusega tegelema hakkas. Kahjutundega nendib Urmas Nemvalts, et praeguseks pole tal küll enam lendurilitsentsi, kuna see harastus võtab meeletu aja, kuid vähemasti kord aastas peab ta ikka oma vanas koduklubis Ridali lennuväljal ära käima ja jalad maast lahti saama.

Lennumasina-lugusid oli autoril oma sõnul ala põhjaliku tundmise tõttu võrreldes eelmise raamatuga ühest küljest lihtsam, teisalt aga raskem kirjutada. Kergemaks tegi töö teadmine, kuidas kõik toimib. Kui esimeses väikeste meeste raamatus tuli loogika

põhjal arvata, kuidas täpselt üks või teine masin töötab, siis lennumasinate on asjade toimimise põhjused tema jaoks palju selgemad. Pealegi oli vajadusel alati võtta mõni hea tuttav, kellele kahtluste korral helistada ja täpsustavaid küsimusi esitada. Samas tekitas valdkonna parem tundmine ka probleeme – tahaks kuidagi kõike rohkem ja täpsemalt öelda. Nii aga võib jutt väiksele lugejale hirmus keeruliseks minna. Näiteks purilennuki juttu tuli neli korda ümber kirjutada, et tekst esialgselt kolm korda lühem saaks.

Raamatus kirjutab ja joonistab Urmas Nemvalts lendavatest masinatest: suurest reisilennukist, purilennukist, helikopterist, vanast „moosiriulist“ ja teistest. Seikluslike lugude taustal väärtustatakse abivalmidust, headust, hoolivust, üksteisemõistmist ja tarmukust ning mõistetakse hukka ülbust ja eelarvamusi. Põnevad ja värviküllased pildid pakuvad tükiks ajaks uurimist ka neile, kes veel ise lugeda ei oska ja alles juttude kuulaja rollis on.

Mürakarude viimased triibulised

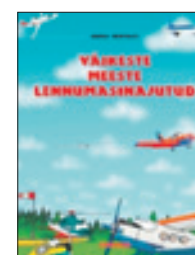
Oktoobris 2008 täitis Postimehe koomiksiküljel ilmunud mürakarukoomiksil kümme aastat esmailumusest. Juubelit ja koos sellega ka koomiksi lõppu leheveergudel oleks võinud ju tähistada ka ühe piduliku pildireaga, kuid hoopis paremaks mõtteks osutus tegelased raamatusse talletada ning üks vääriline pidustus maha pidada.

Kuna autoril endalgi oli pisut kahju vanade võitluskaaslastega metsast hüvasti jätta, arvas ta, et lohutust vajavad ehk ka need vähesed fännid, kes sellel koomiksil ehk kusagil olla võik-

Mürakarude viimased triibulised

Urmas Nemvalts
206 lk
köva köide

Väikeste meeste lennumasinajutud

Urmas Nemvalts
48 lk
köva köide

Ühe partisaniväeosa sünnist

Mati Mandel

Oktoobri 1930. aastatel kirja pandud mälestustega jäädvustas Alice Kuperjanov järeltulevatele põlvetele mitmeid olulisi detaile Tartu ja Lõuna-Eesti vabastamisel tähtsat osa etendanud partisaniväeosa sünniloost.

Raamatu autor sündis 1894. aastal Tartumaal. Kolm aastat õppis Alice Vana-Kuuste ministereerimikoolis. Samas koolis, vaid klass eespool, õppis Julius Kuperjanov. Pärast ministeeriumikooli lõpetamist astus Alice Tartu Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlastegümnaasiumi. Julius Kuperjanov tegi aga läbi Tartu kooliõpetajate seminari ning jõudis kodukihelkonnas isegi veidi koolmeistriametit pidada. Siis mobiliseeriti ta tsaararmeele. Tehes läbi sõjakooli, määrati noormees Kiievi 5. grenaderipolku, kus ta sai peagi luurajate komando komandöriks. Julius paistis silma julguse ja ettevõtlikkusega, teenides välja mitmeid autasusid.

Haavataamamise järel saadeti ta koju paranema ning 1917. aastal astus ta Tartu Eesti tagavarapolku.

Tagavarapolgustekkis Kuperjanovil, kes sai polguülema abiks, mitmeid teravaid kokkupõrkeid pead tõstvate bolševikega. Julius oli tuntud oma rahvuslike vaadete poolest ning teda ähvardas korduvalt arreteerimisoht. Rahvuslaste kokkusaamiskohaks kujunes aga just Alice'i tolleaegne korter Turu tänaval. Ühise tegevuse läbi süvenes mõlema noore inimese sõprus armastuseks. 26. veebruaril 1918. aastal kroonis seda laulatus Kambja kirikus.

Ka Saksa okupatsiooni päevil jäi Alice'i korter Tartus põrandaaluse tegevuse keskuseks. Innukalt hakati organiseerima Kaitseliitu. Sakslaste lahukumise ja enamlaste pealetungi ajaks oli see organiseerimistö jõudnud juba üsna kaugele. Julius Kuperjanov määrati Tartu maakonna Kaitseliidu ülemaks. 1918. aasta detsembri keskel oli maakonnas kaitseliitlasi 300 meest. Vähe oli aga relvi. Paraku puu-

dus Vabadussõja alguses paljudel uskuldu edukal vastupanu võimalustesse. Uuesti tõstsid pead bolševikud. Nii tuligi ka Kuperjanovitel vahetult enne punavägede kohalejõudmist Tartust lahkuda. 21. detsembri õhtul jõuti Käreverre, sealt liiguti Puurmani mõisasse. Juliusel ei olnud siiski kavas Tartust väga kaugemale taganeda. Tema eesmärk oli hoopis partisaniväeosa loomine ning Tartu võimalikult kiire taasvabastamine. Puurmanist saigi loodava Kuperjanovi partisaniväeosa asupaik ligi kolmeks nädalaks. Seal toimunud, Tartu tagasivallutamisest ning sündmustest kuni Julius Kuperjanovi surmavalt haavataamamiseni Paju lahinguni jutustabki Alice oma raamatus.

Uustrükis on säilitatud autori sõnakasutus, kuid et tänapäeva lugejal oleks kergem teksti lugeda ja sellest aru saada, on mõnevõrra kohendatud lauseid. Teksti on täiendatud peamiselt isikuid täpsustavate viidetega. Lisatud on uusi fotosid. Esmatrükk pärineb „Postimehe“ kirjastuselt aastast 1937.

ilmumas

Julius Kuperjanovi kaaslasena Saksa okupatsioonist Paju lahinguni

Alice Kuperjanov sari „Aja lood“

9. raamat
120 lk
köva köide

Veel üks Pariis Pariisi sees

Tiina Tomingas

Prantsuse kirjaniku ja Pariisi suure austaja Julien Greeni arvates tuleks Pariisist rääkida mitmuses, sest selles linnas peitub nii palju saladusi ja vastuolusid. Sügavale teadvusse on jäädvustunud ettekujutus kunstnike mekast, armastuse, õpetlaste ja intellektuaalide linnast või flanoöride ehk hulkurite ja päevavaraste lemmikpaigast. Seetõttu kujunebki Prantsusmaa pealinnas viibimisest alati sisemise linna jälgede otsimine ja tekib soov Pariisiga mitte ainult tutvuda, vaid teda ka lahti mõtestada.

Eelnevad read on pärit raamatu sissejuhatastest ja väljendavadi ehk kõige tabavamalt selle olemust ja eesmärki. „Pariis. Kunst ja arhitektuur” püüdleb millegi enama poole, kui olla lihtsalt üks järjekordne teejuht ühelt vaatamisväärsuse kirjelduselt teisele. Seda raamatut võiks pigem näha kui huvitavatest lugudest pakatavat, veidi boheemlikku reisikaaslast, kelle kõrval oleks mõnus mööda saata kasvõi igavad lennutunnidki.

Paigale annavad elu lood ja inimesed

Kui palju sügavamalt võib tunnetada näiteks ühe hoone atmosfääri või hõngu ja kui palju elavamalt hakkab koha vaim sinuga kõnelema, kui oled enne kuulnud selle kohta lugusid, silme ette mananud inimesi, kes selles kohas kunagi võisid omi asju ajada. Võtame või Notre Dame'i katedraali, mida Disney multikate kaudu teavad nüüd juba lasteaialapsedki. Me võime lugeda selle suurepärase ehitise detailirikast ja teadmistest tulvil kirjeldust, uurida selle skeeme ja imetleda kiriku meisterlikke reljeefe ning fassaade.

Aga ometi tekib nagu nõiaväl siia veel lisamõõde, kui oled jõudnud selsama raamatu roheliste lehekülgedele, millelt leiame kultuuriloolisi mõtisklusi ja vesteid. Tuletame nende abil meelde kasvõi prantsuse romantismi üht tippu, Victor Hugo „Jumalaema kirikut Pariisis”. Meenutame, et just siia pani Hugo elama oma ühe kõige vastuolulisema tegelase, väljumisel groteskse ühesilmse küüraka, väärsünni-

„Quasimodo, Notre-Dame'i kellalööja”, 1844, Laisné vasegravüür, oletatavalt Steinheili järgi.

tise Quasimodo, kes oli kui müütiline inimese ja looma ristsugutis, kohutav oma väljanägemiselt ja liigutav oma naiivsusest.

Pariisi tõelise olemuse avanemine

Võib-olla on see ühe koha vastu ebaõiglanegi või siis jälle inimlikult egoistlik, aga kohe, kui ruumi siseneb inimene, olgu või fiktiivse raamatukangelasena, muutub paik meie jaoks mõistetavamaks ja arusaadavamaks, vaikivad müürid hakkavad elama ning vanu jutte vestma. Seepärast peangi selle raamatu-sarja väärtuslikemateks lehekülgedeks just neidsamu samblarohelisi lehekülgi. Neil kõigil on oma lugu jutustada ning sel moel lakkab mingi ehitise, vaatamisväärsuse, arhitektuuri olemast pelgalt silmale ilus vaadata, vaid avab meile ehk veidigi oma tõelisest olemusest.

Aga et raamatu koostajad siiski mitte ainult sisemisele ilule ei rõhu ning välist sama tähtsaks peavad, seda tõendavad hästi valitud fotod, reprod ja muud illustratsioonid.

Siit leiab näiteks foto 1985. aasta kunstiprojektist, kus kunstnikud Jean-Claude ja Christo on mähkinud Pont-Neufi silla kullavärvil drapeeritud kangasse, sealhulgas on riidetatud nii silla kõnniteed kui ka tänavavalgustuspostid. Selle kummastava vaatepildi nimel nägid vaeva üle kolmesaja oma ala asjatundja, sealhulgas tuukrid ja mägironijad, kes ehitist sisse pakkida aitasid.

Peale kõige selle on siin ka klassikaliste suurteoste reprodid kunstiteadlaste poolt lahtimõtestatuna; viieteid Pariisile filmikulisina ning näiteid neis lemmikkohtades vändatud kuulsatest filmidest või hästi tabatud fotokunstitöödest.

Ja muidugi ei saa kuidagi üle ega ümber Pariisist kui *haute couture*'i sümbolist või Prantsuse Akadeemiast või Edith Piafist või vastupanuliikumistest või Foucault' pendlist või... Ühe sõnaga, Prantsusmaa pealinn näitab end siin kogu oma vaheldusrikkuses ja värvikuses, paljastades leheküljel leheküljel järel oma vooresu ja pahesid.

Pariis. Kunst ja arhitektuur

Martina Padberg
tõlkinud
Urmas Kaldmaa
480 lk
kõva köide

Sport – palju rohkem kui meetrid ja sekundid

Kaarel Antons

See tundub kiusliku püüdlusena, kuid oma ajast probleemid peegelduvad 20. sajandil vägagi ilmekalt ka spordis. Totalitaarsele ühiskonnale iseloomulikke jooni võib leida nii valimistulemusi analüüsides kui ka spordis; rassism ja ksenofoobia jõuavad kahjuks ka olümpiaaadionile. Sportlase identiteet ei ole soojendusress, mille ta enne võistlust ära võtab ja unustab.

Kogumik „Kuidas õpetada ajalugu läbi spordi” võimaldab jälgida 20. sajandi poliitilisi probleeme läbi spordi ja olümpiamängude. Kõikvõimalike kriiside ja sõdade lahkamise selgitab küll külma sõja rahvusvahelisi taga-

maid, aga üliiriikide sportliku rivaalitseamise käsitlemine aitab ka inimlikul tasandil aru saada sellest tohutust võidujooksust. Kogumikus on ära toodud medalitabelite võrdlus, mille kaudu USA ja NSVL üritasid suurema punktisummaga teineteisele oma üleolekut tõestada, kirjeldatud ebainimlikke sportlikke pingutusi, mida võitute nimel tehti, kahtlase väärtusega olümpiaavõite ning „raudse eesriide” olemust olümpiamängudel, mis joonistub välja nii olümpiakülades kui ka otsuseid vastu võtvates žüriides.

Riikide ja rahvuste vahelised suhted on pea alati leidnud väljundi spordiarenil. Ei suutnud ungarlased 1956. aastal mööda vaadata nende kodumaal toimuvast, nagu seda ei suutnud sel aastal Pekingi olümpial osalenud gr-

siinid. Väga raske on sundida omavalhel võistlema rahvusi, kes teineteist kogu südamest vihkavad. Seetõttu on sportlased loobunud potentsiaalsetest kuldmedalitest ja samas võitnud oma rahva austuse. Mõni võit või kaotus omab lihtsalt palju suuremat tähtsust, sest kaalul pole ainult sportlase isiklik kuulsus.

Ilmekalt on võimalik jälgida spordi taustal apartheidi ja inimõiguste temaatikat. Nagu eestlastele avanes 1980. aasta Moskva olümpiamängude näol võimalus Balti probleemi taas maailma tähelepanu orbiiti tõsta, nii said ka tiibetlased Pekingi eel oma rahva saatusest maailmale teada anda. Pagulaseestlaste ja kohalike dissidentide vaev sai toona tasutud ja loodame, et ka Tiibet sai tänu ülemaailmsele

spordipeole palju toetajaid juurde.

Loodetavasti leiab ajaloo õpetaja sellest kogumikust värskeid ideid oma tunni ilmastamiseks ning ajaloo huviline uusi nüanse oma maailmapildi kujundamisel.

Kuidas õpetada ajalugu läbi spordi

Kaarel Antons,
Karolina Antons
104 lk
pehme köide

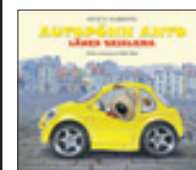
ilmunud

Emade salaelu

Beatrice Masini
tõlkinud
Kadri Viin
kunstnik
Alina Marais
28 lk
kõva köide

Kõik emad, isegi kui nad teevad näo, et on lihtsalt emad, pole need, kes nad paistavad, ja teevad midagi päris salaja. Lapsed aga püüavad välja uurida, mis see on...

Autopõnn Anto läheb seiklema

Krista Kumberg
kunstnik
Priit Rea
24 lk
pehme köide

„Autopõnn Anto lemmiktoidust” tuttav Anto läheb koos koerast sõbra Mukiga spordiplatsi otsima, kuid eksivad linna ära. Suur sõbralik veoauto aitab sõbrakestel kodutee leida.

Arve ja fakte Inimese keha

Thompson,
Hawkins
ja Harris
tõlkinud
Riina Turi ja
Susann-Marell
Turi
14 lk
kõva köide

Detailsete illustratsioonidega ruumilise raamatu abil saab laps teada, mis inimese kehas tegelikult toimub. Uurib südant, tutvub ajuga, vaatabsisikonda – ja talle avaneb järk-järgult, kui huvitav on inimene seestpoolt!

Arve ja fakte Dinosaurused

Dungworth,
Thompson
ja Kingston
tõlkinud
Kuldar Traks
14 lk
kõva köide

Raamat viib lugeja ajas tagasi keskaegkonda ja tutvustab kõige imelisemate olenditega, kes on meie planeedil elanud. Jälgida saab kolossaalseid taimesööjaid, põgeneda koletislike lihasööjate eest ning imetleda merede ja taeva tohutuid roomajaid, kes hüppavad vastu igalt leheküljelt.

Leitutiste lugu

Anna Claybourne
tõlkinud
Kersti Käämbre
96 lk
kõva köide

Alates eelajaloolisest ajast oleme kasutanud materjale meie ümber, et teha vajalikke tööriistu, tarbesemeid ja mänguasju. Raamat tutvustab mõtetele ja olukordi, mis viisid hiilgavate leitudisteni – kiviaegsetest avastest tänapäeva kõrgtehnoloogiliste leitudisteni.

TEA vallutab Korea

TEA Kirjastuse ühe menuki, grammatikaõpiku „Grammar is Easy” võidukäik jätkub. Septembris müüs TEA Kirjastus Korea kirjastusele Sisamunhwasa Publishing Co. õiguse kirjastada „Grammar is Easy” korea-keelsena. Õpiku autor on Ann Pikver ning sellest on praeguseks ilmunud juba 18 juurdetrükki, viimane täiendatud ja uuendatud trükk ilmus 2006. aastal. Tegemist on lihtsa ja kergesti haaratava inglise keele grammatika õpikuga, mille juurde kuuluvad ka erinevat tüüpi harjutused ja nende vastused. Teose kirjastamise õigust on müüdnud Hiinasse, Venemaale, Egiptusesse, Leetu, Läti, Soome jms.

TEA 9 kuu TOP

1. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia. I-III köide
2. TEA entsüklopeedia
3. Rahvasõnaraamat. Eesti keel
4. Isamaalaulud
5. Suur perenaise käsiraamat
6. Berlitz vestmik. Inglise keel
7. Berlitz vestmik. Soome keel
8. Rahvasõnaraamat. Vene-eesti
9. Pere terviseentsüklopeedia
10. Rahvasõnaraamat. Inglise-eesti

ilmunud

TEA Koolisõnastik

Inglise-vene tõlkinud
Irina Ladusseva
toimetanud
Vladimir Bragin
760 lk
köva köide

TEA Kirjastuse koolisõnastike pere on jälle täiendunud, sest ilmus inglise-vene koolisõnastik, mis on unikaalne nii sisult kui ka vormilt. Sõna tähendust aitavad kiiresti mõista ning meelde jätta hoolikalt valitud väljendid ja näitelauseid. Põhisõnastiku juurde kuuluvad ka mahukas lisaosa ning temaatiline pilt-sõnastik. Lisaosas on toodud põhi- ja järgarvud, ebareeglipärased tegusõnad, omadus- ja asesõnad jpm. Pilt-sõnastik aitab paremini meelde jätta värvilist pilti nõudvate nähtuste ja asjadega seotud mõisteid. Inglise-vene koolisõnastik on ka CD-ROMil, mis kuulub iga sõnastiku juurde.

Kas TEAte?

Mitu autorit on TEA entsüklopeedia?

- a) 150-200
- b) 200-250
- c) 250-300

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118.

Õigesti vastanute vahel loositakse välja viis Berlitz sarja reisiruhtu omal valikul.

Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus septembrikuu küsimusele: keeleteadlase Helmi Neetari koostatud murdesõnade seletus on toodud raamatus „Kapsapea”.

Ilusast eesti keelest

Ruth Mägi

Mõni aeg tagasi kuulis üks meie toimetaja raadiost uudist selle kohta, kuidas sportlennukite kokkupõrke järel piloodid kapituleerusid. Küllap saab lugeja aru, et tegelikult mõeldi katapulteerumist. Eksimine on inimlik ja tegelikult ei ole selle taustal pahaks panna muud kui uudistetoimetaja pealiskaudsust uudiste toimetamisel.

Selliseid näiteid kohtab tavaliselt palju. Küll kasutatakse kontekstis vale sõna, küll on sõna vales käändepöördes, küll tehakse lausestusapset jne. Kõik sellised valed kasutused ei tee paha senikaua, kuni need sõnumi sisu ei moonuta. Muidugi, uudiste eluiga on lühike ja vaevalt keegi peale „Ärapanija” neid uuele elule üles korjab. Niisugused keelevääratused näitavad aga, et inimesed kas ei kasuta enese harimiseks vastavaid raamatuid (sõnaraamatuid, grammatikaid, õpikuid), ei oska neid sihipäraselt kasutada, ei hooli õigest kasutusest kuigivõrd või ei ole neil heade raamatute olemasolust aimu.

TEA Kirjastus on järjest üllitanud kuus sõnaraamatut, mis on mõeldud ilusa ja paindliku eesti keele kaitseks ja edendamiseks. Selles artiklis käsitlem neist kolme, need on „TEA koolisõnastik. Eesti keel”, „Eesti keele rahvasõnaraamat koos õigekirjareeglitega” ja „TEA rahvasõnaraamat. Võõrsõnad”. Lisaks on ilmunud ka „Võõrsõnastik”, „Koolivõõrsõnastik” ja „Raskete sõnade sõnaraamat”.

„TEA koolisõnastik. Eesti keel”

Tegu on koolidele mõeldud seletava sõnaraamatuga, mis keskendub eesti omasõnavarale. Üsna palju on käsitletud ka neid mõisteid, mis eeldatavasti on koolilapsele võõrad, eriti etnograafiaga seotud mõisteid. Paljud sõnad on selguse huvides ka illustreeritud.

Eesti keele koolisõnastiku suur eelis teiste samalaadsete sõnastike ees on märksõnade täpsem ja laiem käsitlemine. Artiklis on alati esitatud sõnade käänamine ja pööramine, suuremal osal juhtudel on toodud sõnade tähendused ja nende juurde ka mitmesuguseid näitelauseid. Kui sõna kasutamisel või muutmisel varitseb veaoh, siis

Ilusale eesti keelele on ausambaidki püstitatud. Emakeele ausammas „Sõna seob” Kadriinas. Foto Kalev Tomingas

oleme lisanud keelekommentaarid, mis juhivad kasutaja õigele teele.

Keelekommentaarides oleme esitanud ka sõnadevahelisi seoseid (vastandtäheendusega sõnu ja tuletisi). Selle raamatuga anname lapsele võimaluse eesti keelt julgelt ja paindlikult kasutada ning oleme normipärasele kasutusele lisanud ka kõnekeelseid ja slängilisi kasutusvõimalusi.

Sõnaraamatu lõpus leiduvad kolm lisaosa. Kõige mahukam lisaosa sisaldab eesti keele õigekirjareegleid, mis käsitlevad kokku- ja lahkukirjutamist, suure ja väikese algustähe kasutamist, numbrite kirjutamist ning kirjavahe-märkide tarvitamist. Eesti kohanimede lisas on toodud Eesti kohanimed koos kohakäändega, see aitab lapsel kahtluse korral kasutada iga kohanime puhul õiget kohakäändet – alaleütlevat või sisseütlevat jne. Sõnamoodustuslisas antakse ülevaade erinevatest tuletusliidetest ja esitatakse nende kohta näiteid. TEA eesti keele koolisõnastiku kasutamist toetavad sõnaraamatu kahevärvi trükk ja raamatu sisekaanel olev kasutajajuhis.

Et eesti keele koolisõnastikus oleval märksõnad on valdavalt eesti oma-

sõnad, siis on TEA Kirjastus andnud võõrsõnade kohta välja eraldi raamatu „TEA koolisõnastik. Võõrsõnad”. Selle raamatu ülesehitus ja märksõna käsitlemise põhimõtted on samad mis eesti keele koolisõnastikus, nii et need kaks moodustavad lapse töölaual hea ning käepärase paari.

„Eesti keele rahvasõnaraamat koos õigekirjareeglitega”

See on tavakasutajale mõeldud lihtne seletav sõnaraamat. Eesti keele rahvasõnaraamatut võivad kasutada nii vanad kui ka noored, nii need, kes sõnade tähendusi otsivad, kui ka need, kes midagi kontrollida ja täpsustada soovivad. Raamat sobib ideaalselt ka enesetäiendamiseks. Sõnaraamat eeldab, et selle kasutaja eesti keele alased teadmised ei pruugi olla filoloogi omade tasemel, seetõttu oleme sõnaraamatut koostades lähtunud eelkõige lihtsuse ja kasutajasõbralikkuse põhimõttest. Siit saab kergesti kontrollida sõnade kirja-pilti, tähendust ja kasutust.

Eesti keele rahvasõnaraamatus on üle 15 000 mahuka märksõnaartikli. Iga märksõna juures tuuakse selle käänamine ja pööramine, loobutud on

kasutaja jaoks ebamugavatest tüüpsõnaloenditest. Märksõnad sisaldavad ka muud infot, näiteks liitsõnapiiri märki ja III välte punkti.

Iga sõna juures on toodud sõna lühidefinitioon, paljudel puhkudel on selleks kasutatud sünonüümide abi. Täheenduse osa selgitavad hoolikalt valitud näitelauseid, mille abil ilmneb sõna erinev käitumine erinevas kontekstis ning mis annavad julgust sõna õigesti kasutada. Peale näitelause on toodud ka valik liitsõnu, mida saab antud märksõnaga moodustada.

Sõna veaohutikkusele pööravad tähelepanu artikli lõpus olevad keelekommentaarid. Seal on toodud näiteid rekttsiooni kohta (näiteks osutatakse, et *Triin sarnaneb emaga*), luuakse seoseid sama mõiste eri tuletiste vahel, näidatakse vastandsõnu jms, et avardada kasutaja sõnavara ning julgustada teda sõnu mitmeti kasutama.

Eesti keele rahvasõnaraamat on koostatud nii, et kasutaja ei pea enam sirvima lisamaterjale, vaid leiab kõik olulise otse sõnaraamatust. Omaette väärtuseks tuleb lugeda mahukat õigekirjareeglite osa, milles on esitatud olulisemad eesti õigekirjareeglid ja nende juurde näited. Õigekirjareeglid aitavad sõnu õigesti kasutada ning erinevaid keeleprobleeme lahendada.

„TEA rahvasõnaraamat. Võõrsõnad”

Rahvasõnaraamatute sarjas on ilmunud ka üllitis, mis keskendub võõrsõnadele. Tegemist on ülmenuka võõrsõnastikuga, milles on eesti keele rahvasõnaraamatuga sarnaselt käsitletud kõike olulist sõnaartikli sees. Et võõrsõnade puhul on suurim probleem sõna õige kirja-pilt, tähendus ja lauses kasutamine, siis oleme pidanud vältimatuks rõhutada veaohutikke kohti ja suunata kasutajat õigele teele ning näidanud sõna kasutamist kontekstis.

Eesti keele rahvasõnaraamat ja võõrsõnastik on teineteist täiendavad paarilised ning eesti keele õigel kasutamisel lahutamatud abimehed.

Olen kindel, et eesti keel väärrib oma häid sõnaraamatuid ja nende kasutajaid. Sõnaraamatuid, muide, võib häbenemata kasutada ka lihtsalt lugemiseks, niimoodi areneb sõnavara ja loodetavasti seeläbi piloodid kapituleerumise asemel hoopis katapulteeruvad ning pääsevad õnnelikult eluga.

Kuidas õppida inglise ärikeelet?

Nora Toots

Juba 15 aastat on eestlased huvitunud äritegemisest nii kodukui ka välismaal. Edukaks äriajamiseks välismaal on aga vaja väga head inglise keele oskust, sest inglise keel on põhiline ärikeeel kogu maailmas.

90. aastate alguses puudus õppimiseks vajalik hea ärikeeletõpp. 1992. aastal sai TEA Kirjastusel valmis esimene ärikeeletõpp, Nora Tootsi ja Dia Virkuse „Let's Start Business”. Peaaegu kogu õpiku tegevus toimus dialoogide vormis: asutusele avalduse esitamine,

esimene tööpäev, koosoleku ettevalmistamine ja läbiviimine, valimised, firma püüd leida välismaiseid partnereid, kaubandussesside minek, hotellis peatumine, töö messil ja tagasisaabusumine ning kokkuvõtete tegemine. Samuti leidis käsitlemist kõnede pidamine ja konverentsi organiseerimine.

Õpiku lõpus oli toodud palju vajalike väljendite loetelu. Õpikut saatis suur edu – tehti kaks kordustrükki. Neist viimast on oluliselt täiendatud, sest õpiku ilmumise ajal polnud meil ei mobiiltelefone, arvuti kasutamise võimalust ega internetti.

Nora Toots ja Dia Virkus on koos-

tanud ka algajatele mõeldud inglise ärikeeletõpiku „Let's Start Business” alapealkirjaga „Essentials of Business English”. Teemadeks ettevõtlus ja inglise ärikeeletõpp, kuidas luua oma ettevõtet ja mida selleks vaja on, tootmine ja reklaam, turustamine jmt. Lisaks tekstidele on raamatus palju dialooge, mis käsitlevad ettevõtlusega seotud probleeme, sõnavara kinnistamiseks leidub ülesandeid ja probleemidega haakuvaid kuulamisharjutusi.

„Let's Start Business” uus trükk näeb ilmalgust veel sellel aastal. Seda õpikut saab edukalt kasutada keskkooli ärialade tutvustamiseks koos inglise

ärikeeletõpiku vajalikuma sõnavaraga. „Let's Start Business” sobib ka nendele täiskasvanutele, kes tahaksid äripartneritega inglise keeles suhelda, kuid kellel hea keeleoskus alles puudub.

Let's Start Business

Nora Toots,
Dia Virkus
kunstnik
Kädi Rist
248 lk
pehme köide

Juubilarid Ellen Niit ja Pille-Riin

Eve Leete

Estis elab praegu rahvastikuregistri andmetel ligi kolmsada Pille-Riini. Kindlasti on paljud neist saanud oma nime sel suvel juubelit tähistanud Ellen Niidu läbi aegade väga populaarsete „Pille-Riini lugude” peategelase järgi.

„Pille-Riini lood” ilmus autori esimese lastejuturaamatuna esmakordselt 1963. aastal, seega on raamatulgi sel aastal tähtis, 45. sünnipäev. See, et kodusoojust õhkuv „Pille-Riini lood” läks esmakordselt trükki 1962. aasta jõululaupäeval, tundub tagantjärele tollast aega meenutades üllatavalt tähenduslikuna.

Kolmandast trükist, mis ilmus 2003. aastal, on autor jätnud välja teemad, mis olid esimeste trükkide (teine trükk ilmus 1971) ilmumise ajal valitsenud riigikorra tõttu vältimatud. Nii on näridest jällegi jõulud saanud, kadunud on punane lipp tornist, oktoobriparadiil käimine ja südame poolest punased hiinlased. Samas on kirjanik lisanud sõnamängulise jutu „Arusaamatu lugu” (ühis)konnateadlasest ning „Rahvasaadik Pimpa”, mis avab suurepäraselt lapse arusaama valimistest.

Ellen Niidu ja „Pille-Riini lugude” juubeliaastal TEA Kirjastusel ilmunud neljandas trükis pole autor märkimisväärsed muudatusi teinud. Pille-Riin on saanud uue välimuse kunstnik Everi Vähilt, kes on tüdruku olemust hästi tabanud. Oma suhet raamatu peategelasega on ta andnud edasi järgmistele mõtetega: „Kes on minu jaoks Pille-Riin? Üks tuttav tüdruk lapsepõlvest. Või öieti väga-väga lähedane tüdruk, kes elab minu sees ja tuletab end vahel ootamatult meelde. Ja ikka veel jaksab

Ellen Niidu kirjanduslik lemmiktüdruk Pille-Riin oma päris- ja mängu tegemiste juures. Illustratsioon Everi Vähi

ta imestada maailma asjade üle. Vahel jahmunud, vahel mõtlik ja mõnikord natuke kurb ka. Päikesetäpid ta silmades on kindlasti alles.”

„Pille-Riini lugusid” võiksid lugeda kõik tüdrukud, ka need, keda ehk vanuse poolest enam tüdrukuks kutsuma ei sobigi. Samuti aitab raamat emadel mõista seda, kuidas pahanud mänguhoos kogemata juhtuvad („Pahanud”), või lihtsalt naudida lapse mõttekäike: „Kühvel oli alles küll, ainult küli oli kukkunud. Aga midu oli terve ja isegi natuke nagu kollase-

maks läinud. Ja Pille-Riinil tuli kange tahtmine proovida, kas kühvel nüüd ka paremini töötab” („Helekollane kühvel”) või „Need on tomatipuud,” ütles Pille-Riin. „Sa näed ju, et neil on punased õied” („Pille-Riini pildinäitus”) või „Aga kuna seal istus Pille-Riini oma Anne, linased juuksed salkus ja ise ilma kleidita, siis pidi see olema kõik päris, mitte jutust, sest jutus oleks Anne kindlasti olnud uue roosa kleidiga” („Hommik”).

Seega on uues, aga ikka vanas heas raamatus „Pille-Riini lood” ohtralt

leidmisrõõmu nende, kes pole teost lugenud või on seda teinud palju aastaid tagasi. Loodetavasti avastab selle paeluva ja pilkukõitva raamatu enda jaoks juba uus põlvkond lapsi.

Pille-Riini lood

Ellen Niit
kunstnik
Everi Vähi
88 lk
kõva köide

Õnnitleme oktoobrikuu juubilare

Helvi Jürisson
Lehte Hainsalu
TEA Kirjastus

ilmunud

Koerliblikas

Lehte Hainsalu
kunstnik
Valdek Alber
112 lk
kõva köide
Noorsoojuustus
kõneleb maal suvitava linnatüdruku ning maapoisi armastuse tärkamisest. Neiu ja noormees on erinevate huvide, töekspidamise ning iseloomujoontega, kuid erinevus ja arusaamade lahknevus ei takista neid teineteisele lähenemast ja lähedaseks saamast.

Kärddi! Kasukas kärises.

Mardi-, kadri- ja vastlalaule kogumik
kunstnik
Jüri Mildeberg
56 lk
kõva köide

Luulekogumik sisaldab lustakaid mardid-, kadri- ja vastlalaule nii vanema põlvkonna kirjanikelt kui ka tänapäeva autoritelt. Nii näiteks tutvub lugeja vanade mardid- ja kadrikommetega ning teeb koos vastlallitajatega „niginaga-naginaga”, suure naerulaginaga”, nagu kirjutab Heljo Mänd, vahvat vastrasõitu. Kogumikus leidub ka vanarahvatarkusi – vanasõnu ning mõistatusi.

Põnevust päkapikuteemal

Olivia Saar

Mida sisukam ja vormitüüsilikum on teos, seda sügavamat huvi ta lugejas äratab. Selline raamat on septembrikuus ilmunud Paul-Eerik Rummo „Aknalaua Juss ja sõbrad”, mille alapealkiri on „Jõulunäidend”. Ehk tekitab esmapilgul imetust ja koguni küsitavustki, miks on TEA Kirjastus keset sügis-kuldset koolialguse kuud, kui jõuludeni on veel palju päevi, tulnud välja jõuluraamatuga?

Alapealkiri „Jõulunäidend” osutab sellele, et tegemist on näidendi vormis kirjutatud teosega, järelikult näitemängu mõeldud looga. Nagu teame, nõuab näidendi lavastamine lavastajalt ja õpilastelt-osatäitjatelt üksjagu aega süvenemiseks ja teksti õppimiseks. Seepärast on mõistetav, et juba punavate pihlade aegu piütakse kusagil koolisaalis näidendiproovil kuuselõhnalisse jõulumeeleolusse sisse elada.

Raamatu „Aknalaua Juss ja sõbrad” eriline võlu ja väärtus seisneb aga selles, et kuigi kirjanik Paul-Eerik Rummo on kirjutanud omapärase sündmustiku ja tegelaskonnaga – haldjate, tontide, Unejutumehe ja paljude

teiste huvitavate kujudega näidendi, on see samaaegselt haarav lugemismaterjal. Raamatu särav sõnakasutus ning päkapikuteema uudne ja leidlik lahendus kutsuvad kindlasti nii suuri kui ka väikesi raamatuhuvilisi jõuluraamatut lugema ja lavastama.

Samas on see kaunis jõulumeeloluline pildiraamat, mille on hoole ja armastusega illustreerinud kunstnik Ülle Meister. Kunstnik tunnistas, et sellele kirju ja omapärase tegelaskonnaga raamatule polnud lihtne pilte teha, kuna tegelastele – Sussile, Kummikule, Tossule ja Sandaalile tuli vastava väljanägemise juures ka sobiv karakter anda. Selle keerulise, kuid samas väga huvitava ülesandega on Ülle Meister meisterlikult hakkama saanud.

Aknalaua Juss ja sõbrad

Jõulunäidend
Paul-Eerik Rummo
kunstnik
Ülle Meister
40 lk
kõva köide

Kohtumine kuldraamatuga

Olivia Saar

Juba käesoleval kuul rõõmustab TEA Kirjastus kõiki luulesõpru sisuka värvikireva 288-leheküljelise „Eesti lasteluule kuldraamatuga”.

Miks just kuldraamat? Kuldraamat sellepärast, et see sisaldab eesti lasteluule paremikke 19. sajandi keskpaigast kuni tänaseni. Teoses on 333 luuletust 55 autorilt ning selle on koostanud kirjandusteadlane Reet Krusten.

Kogumikus on esindatud nii need autorid, kes on tuntuks saanud vaid mõne üksiku luuletusega, näiteks August Kiisi („Mu koduke” – Mu koduke on tilluke...), Alide Dahlberg („Mutionu pidu” – Elas metsas mutionu...) kui ka nüüdisaja nimekad kirjanikud Ott Arder, Jaan Kaplinski, Henno Käo, Ira Lember, Viivi Luik, Heljo Mänd, Ellen Niit, Eno Raud, Paul-Eerik Rummo, Hando Runnel, Ilmar Trull, Leelo Tungal, Heiki Vilep jpt.

Suur luuleraamat on teemade järgi jaotatud seitsmeks osaks. „Äiu, lahke lapsukene” sisaldab luuletusi lapse esimesest eluaastast; „Mu koduke on tilluke” koondab luuletusi perest, kodust ja kodumaast; „Tibukese unenägu”

tutvustab loomaluuletusi; „Vastlast jõuluni” kätkeb luuletusi aastaagadest, siin on ka rohkesti jõululuuletusi; „Herilane sõidab jänest” lõ bustab lugejat vaimukate sõnamänguliste värsidtega; „Mõistke meest, kes kasvab veel” annab teada, et lapsegi elu pole ainult lust ja lõbu; „Mõtelda on mõnus” esitab mõtteluulet.

„Eesti lasteluule kuldraamat” on mahukas lasteluule valimik ja ühtlasi ka teatmeteos, milles on autorite register ja luuletuste esiridade register.

See on kogu pere raamat, mille seltis saab nii lähedaste ringis kui ka vaikesetel enesega olemise viivudel meeldijäädav luuleelamus nautida. Ühtlasi on see kunstnik Piret Mildebergi meelolukalt ja värvirõõmsalt illustreeritud teos suurepärase kingitusi nii väikestele kui suurtele luulesõpradele.

Eesti lasteluule kuldraamat

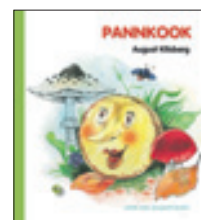
kogumik
kunstnik
Piret Mildeberg
288 lk
kõva köide

Neli kaunist kleiti

Luuletusi
aastaagadest
kogumik
kunstnik Regina Lukk-Toompere
56 lk
kõva köide

Kogumik sisaldab palju tuntud ja vähem tuntud autorite meeleolukaid luuletusi loodusest. Raamat algab kevadesalmidega ning lõpeb talvelauludega. Nii rändab lugeja läbi nelja aasta-aja, saades osa kevade-, suve-, sügise- ja talverõõmudest ning nautides lilleilut, linnulaulu, vihmasedu ja lumekargust.

Pannkook

August Kitzberg
kunstnik
Epp Marguste
40 lk
kõva köide

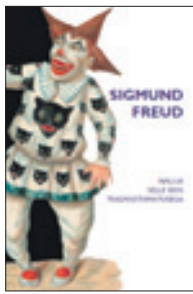
August Kitzbergi sündmusriikas muinasjutt „Pannkook” viib lugeja perekonda, kus on seitse last, kes kõik kärsitult pannkooki praadivat ema nuruvad-lunivad, et see neile kohe kooki annaks. Pannkook kuulleb seda, kohkub ja pistab pannilt plehku. Nüüd juhtub veereval koogil laias ilmas üks seiklus teise otsa. Aga sellest ilmas juba raamatust!

ilmunud

Kirg
Jeanette
Winterson
tõlkinud
Kätlin Kaldmaa
sari „Punane
raamat”
176 lk
köva köide

Napoleoni sõdade tormilisel ajajärgul põimuvad kahe tähelepanuväärse inimese elud. Henri on lihtne Prantsuse sõdur, kes võitleb Napoleoni armees kuulsurikastest triumfidest kuni hävinguni Venemaal. Villanelle on punapäine Veneetsia laevniku tütar, kelle mees on maha mänginud tema südame. Paar kohtub Veneetsia karnevalide, õnnemängu ja pimeduse maailmas oma ühise saatusega.

Nali ja selle seos teadvus-tamatussega
Sigmund Freud
tõlkinud
Mari Tarvas
kujundanud
Mae Rand
296 lk
köva köide

Seda raamatut on nimetatud Sigmund Freudi kõige lõbusamaks, kuid samas kõige filosoofilisemaks teoseks. Freud uurib siin ohtrate naljanäidete varal naljale iseloomulikke tehnikaid, tendentse ja motiive ning nalja sotsiaalseid tagamaid.

Kaleva surmalend
Risto Niku
tõlkinud
Elmer Kohandi
konsultant
Carl-Fredrik
Geust
kujundanud
Mae Rand
192 lk

Juunikuu pärastlõunal 1940 startis Tallinna lennuväljalt Helsingi suunas reisilennuk Kaleva. Mere kohal ilmusid Kalevale sappa kaks Vene sõjalennukit, mis avasid kuulipildujatest tule. Kaleva süttis põlema, plahvatas ning sööstis merre. Hukkus üheksa lennukis viibinud inimest ja vastuseta jäänud küsimused on aastakümneid erutanud paljusid ajaloo huvilisi. Miks ründas Nõukogude Liit rahu ajal Soome reisilennukit?

Pööratud kuu
Tuule Lind
kujundanud
Julius Sommer
sari „Tänapäeva
romaan”
244 lk
köva köide

Romaanis on peategelaseks abielunaine, kes oma kodu ja pere kõrvale äkki midagi enneolematut ihkama hakkab. Mida, seda ei tea ta algul isegi. Pärast seda, kui ta tutvub huvitava Teresaga, saab naine aru – just nende omavaheline suhe on see, mis võib ta elu muuta. Ja muudabki. Pöörab selle lausa teistpidi. Kuid kas see on elu või selle tagakülg?

Tänapäeva romaanivõistlusel äärmärgitud töö.

Akadeemiline Ain Kaalep

Priit Põhjala

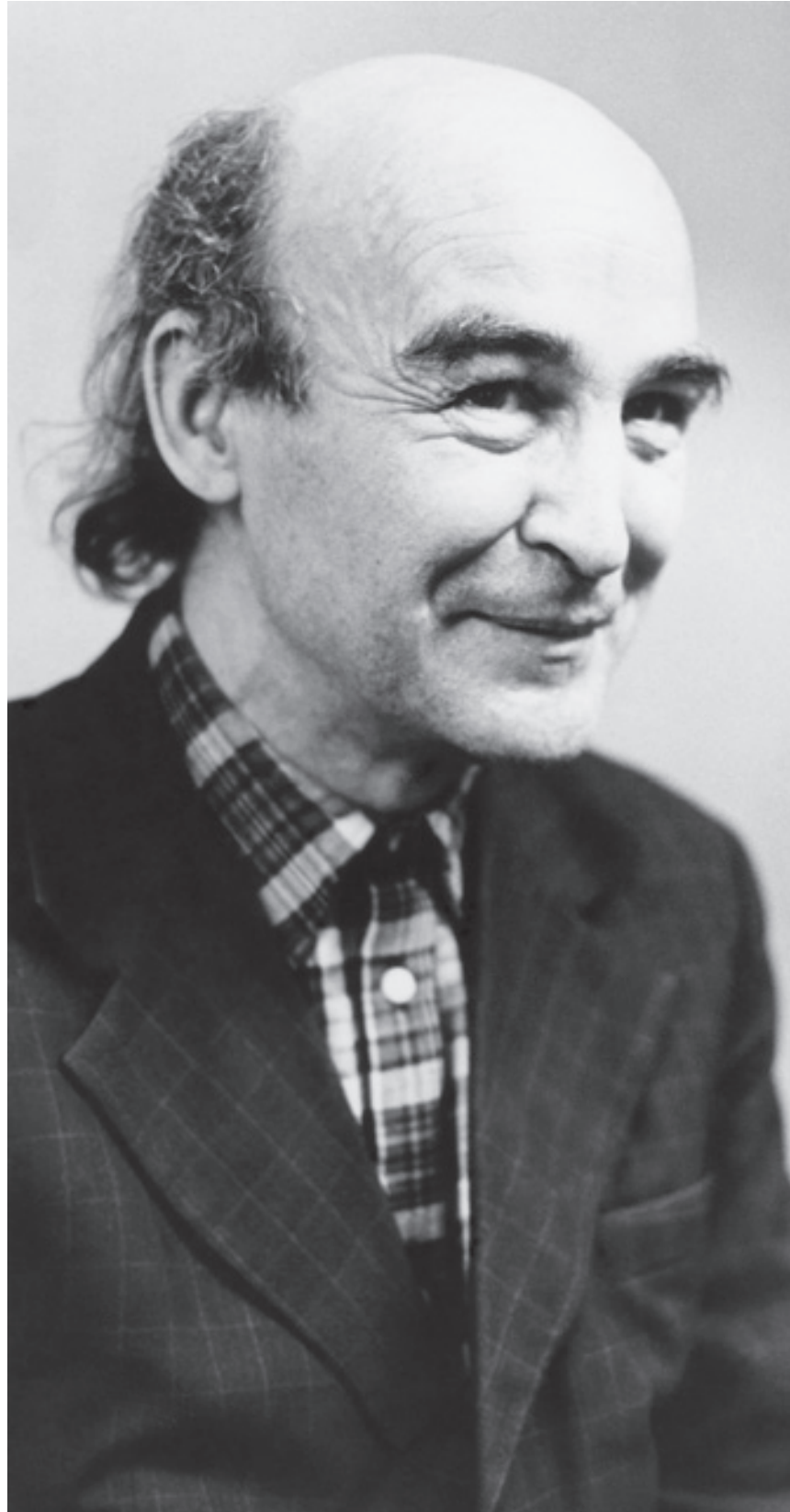
Ain Kaalep on mees, kelle ameti määratlemisel võib hätta jääda. Aga mitte sellepärast, et tal ühtegi ametit ei oleks, vaid just seetõttu, et tal on neid elu jooksul olnud õige palju. Tegelikult ei saagi Kaalepi puhul rääkida niivõrd ametitest, kui-võrd kutsumusest.

Kaalep on üks Eesti viljakamaid tõlkijaid ja kriitikuid. Ta on olnud õpetaja ja õppejõud, kuigi ei ole kunagi teinud akadeemilist karjääri. Ta on ajakirja Akadeemia taastaja ja kauaaegne peatoimetaja. Ta on filoloog, kelle keelealased mõtteavaldused on suunanud kogu ühiskonna keelekasutust. Ja lisaks kõigele sellele on Ain Kaalep luuletaja – üks omapärasemaid Eestis, nagu leiab kirjandusteadlane Sirje Olesk.

Oma luuletusteski jääb Ain Kaalep eelkõige teadlaseks ja filoloogiks. Tema looming ei ole mitte menu- või mõnu- luule, vaid tehniline ja mitmekesine, vihjeline ja laiahaardeline, süvenema kutsuv luule. Selle aegruumiline haare on nii vormilt kui ka sisult lai, hõlmates erinevaid ajastuid ja erinevaid maid, põimides kaasaegset ja klassikalist, ehk tulevikulistki, nagu Kaalep ise ütleb. Haikudest gaseelideni, sonettidest rubaiideni, vabavärsidest eepiliste ja eksootiliste vormideni – see on Kaalepi luule vormiline mõõde, mille keskmeks võib siiski pidada antiigihulust ja huvi idamaiste, eelkõige arabia ja pärsia vormide ja motiivide vastu.

Kui üldse on mõni katusmõiste või žanrimääratlus, mis haaraks Kaalepi luulet kogu selle mitmekesisuses, siis on selleks „akadeemiline” või „intellektuaalne”. Ja sedaviisi kokkuvõetuna ei kujuta Kaalepi luuletused endast mitte ainult huvitavat ekskurssi kirevasse luuleilma, vaid ka õpetlikku vaadet maailma vaheldusrikkale kultuurile.

Luulekogu „Muusad ja maastikud” koondab enamiku Ain Kaalepi rohkem kui kuuekümnepäevase jooksul kirjutatud luuletustest. Need on jaotatud peatük-

Ain Kaalep, üks omapärasemaid luuletajaid Eestis. Foto erakogust

kidesse, mis vastavad varem ilmunud kogudele, kuid mida on siiski täiendatud minevikus välja jäänud luuletustega: „Aomaastikud” (1962), „Samarkandi vihik” (1962), „Järvemaastikud” (1968), „Klaasmaastikud” (1971), „Paani surm ja teisi luuletusi” (1976), „Kuldne Aphrodite ja teisi luuletusi” (1986) ning võrukeelne „Haukamaa laulu”.

Mahuka osa moodustab uus tsükkel „Antaiose lugu ja teisi luuletusi”, kus on palju varem avaldamata luuletusi. Uus on ka sari „Muusad” (2008).

Kogumikku täiendavad autori enda põhjalikud kommentaarid ja Sirje Oleski saatesõna.

Narrilaeva-kollaaz

...Et narre rohkesti on signend, jääb ühes laevas kitsaks mõnelegi ja platsiotsijatel läbisegi on käimas lausa mesilaste lend.

...Kui oldaks nii, kuis näidatakse end, kui oleks aus, kes ausat nägu tegi, või näidatakse end nii, kuis ollaksegi, saaks narrimütsist priiks küll mõni vend.

...Sest seda, kes end ise narriks peab, eks varsti nimetata targaks vaimuks, ent see, kes enda meelest palju teab, jääb fatuuseks, narri nimekaimuks.

...Et taevast viiks kõik narruse me mant! Nii soovin ma, Sebastianus Brant.

1959

Muusad ja maastikud
Ain Kaalep
kujundanud
Kersti Tormis
600 lk
köva köide

Hävinud ja päästetud mälestusmärgid

Aastatel 1921–1940 püstitati üle Eesti ligi 170 Vabadussõjaga seotud monumenti ning üle 120 mälestustahvli sõjas langenute nimedega. Saanud alguse oma, Eesti riigi loomise rõõmujoovastusest, kattus kogu maa lühikesel ajaga sõjasangarite mälestuseks püstitatud sammastega. Mõnele neist oli antud pikem, teisele lühem eluiga.

Raamat „Eesti Vabadussõja mälestusmärgid” jutustab 193 mälestusmärgi loo, millest enamik püstitati Eesti, mõned aga ka Läti, Soome ja praeguse Venemaa pinnale.

Vabadussõja monumentide autorite hulgas olid kõige produktiivsemad tuntud kujurid Amandus Adamson, Voldemar Mellik ja Anton Starkopf. Nende kõrval oli aga ka lihtsaid külamehi, kes mälestusmärgi põlve otsas valmis tegid. Enamik Vabadussõja monumente purustati juba esimesel Nõukogude okupatsiooni aastal.

Saduküla mälestusmärk oli ja on omamoodi piiritähis, kuhu Vene väed 1919. aasta jaanuaris oma pealetungiga jõudsid. Vastavasisuline tekst oli raiutud ka soklile: „Siin ütles Eesti rahva kangelaslikkus idast woolawale punasele woole 1919. a. jaanuaris: Siit saadik ja mitte enam kaugemale.” Foto René Viljati kogust

Õnneks polnud sugugi vähe neid inimesi, kes ohtudest ja repressioonidest hoolimata olid valmis riskima nii oma vabaduse kui ka eluga, päästes ning peites Vabadussõja mälestusmärke. Keeruliste aegade kiuste on säilinud ka

ülesvõtted peaaegu kõigist mälestussammastest, rohkem on puudu tahvlistest tehtud fotosid.

Tänaagem meie esivanemaid, kes võtsid riski hoida alles foto või dokument ajal, mil tuli karta iga koputust uksele ja olla valmis halvimaks.

Eesti Vabariigi 90. juubeliaastal ilmuv raamat on pühendatud kõigile neile, kes andsid oma elu Vabadussõjas punavägede ja Landeswehri vastu võideldes.

Eesti Vabadussõja mälestusmärgid
René Viljat
kujundanud
Andres Tali
224 lk
köva köide
ümbrispaber

Printsess Lulu ja härra Kere

KATKEND

Öine valve

Printsess Lulu istus hiirvaikselt vannitoanurka tõstetud kummipuu taga ja ootas. Oli hiline öhtutund. Kuninganna juba magas. Ka tädi Hüatsint vist magas. Paistis, et kogu loss magas – lossiteenrid magasid ja aednikud magasid. Kokad magasid. Isegi köögitudrukud olid öhtuste toimetustega ühele poole saanud ja norskasid oma tillukestes kambrites nii, et see vannituppa ära kostis. Vaid lossi kass oli üleval, aga teda polnud näha – küllap kolis üksipäini lossi keldris ja põõningul ning ajas omi asju. Samuti pidi ärkvel olema turvamees – öine ülevalolemine ja lossi valvamine oli ju tema töö ning kuninga turvamees oli tuntud oma tööka ja kohusetundliku loomuse poolest.

Ka printsess Lulu istus siin hämaras vannitoas, et valvata, ent seda mitte kohusetundest, vaid soovist ometi kord õiglus jalule seada. Täna pidi ta välja selgitama, kes käis öösiti kuningapere hambapastatuubi tühjendamas. Oli see ehk mõni kiuslik teenijatüdruk või naljahimuline tallipoiss? Või hoopistükkis suurte hammastega tädi Hüatsint?

Juba hulk aega oli kuninganna printsess Lulu süüdistanud, et too sööb hambaid pestes pastat. Igal hommikul, kui see kuninglik daam vannituppa läks, avastas ta, et eelmisel päeval peeglilauale sätitud uhiuus ja hambapastat otsast otsani täis tuub oli tühjaks pigistatud.

„Aga Lulu,“ korrutas ta päevast päeva, „igal öhtul terve tuubitäis hambapastat ära süüa on tervisele väga kahjulik. Pastat ei tohi mitte mingil juhul alla neelata!“

Lulu oli küll püüdnud emale selgeks teha, et üks herneterasuurune pastaträps on kõik, mis ta oma hambaharjale pigistab, ent kuninganna ei kuulanud teda. Tegelikult polnudki ema tobedad süüdistused Lulu tuju siinamaani eriti rikkunud, kuid täna öhtul sai tüdrukul mõõt täis. Nimelt oli kuninganna pannud seekord Lulu jaoks vannituppa sibulamaitse hambapasta. Kuninganna teadis, et printsess jalestab sibulaid, ning ta lootis, et sibula kibe maitse takistab tüdrukul järjekordset tuubitäit pastat nahka pistmast.

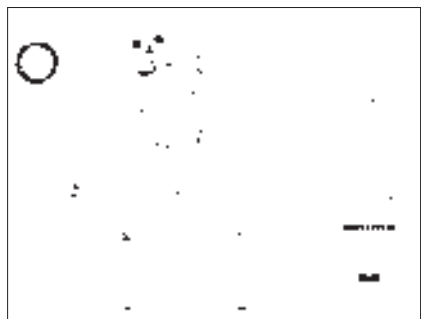
Sibulapasta oli tõesti vastik! Lulu, kes oli harjunud oma hambaid pesema šokolaadi-, apelsini-, vaarika- ja vaniljemaitsete pastadega, oli peaaegu

Printsess Lulu ja härra Kere satuvad koos põnevatesse seiklustesse. Piret Raud illustreeritud

nutma puhkemas, kui ta suus uue pasta maitset tundis. See oli lihtsalt karjuvalt ebaõiglane, et teda niimoodi karistati! Lulu oli sibulapasta vihaseks suust välja sülitanud ja kindlalt otsustanud öhtul nii kaua vannitoas passida, kuni tegelik süüdlane välja ilmub. Ta kavatses süüdlase kinni võtta ja kuninganna palge ette viia. Ega ema enne ikka ei usu, et Lulu hambapasta kadumisega mingit pistmist pole.

Nüüd ta istuski siin hämaras kummipuu taga peidus ning ootas. Ta oli juba hulk aega oodanud, pilk uksele naelutatud, ent siiani polnud ta näinud ühtki

hingelist. Võib-olla oli salapärane pastavaras teda märganud ega tulegi täna?

Tunnid ja minudid möödusid, kuid pastaröövlit polnud endiselt kippu ega kõppu. Lulu hakkas juba arvama, et ilmselt oleks kõige mõistlikum öine valve selleks korraks pooleli jätta ja voodisse magama minna, kui ta kuulis ukse tagant koridorist kobistamist. Hetk hiljem nägi ta kellegi kõhna kogu hääletult vannituppa libisevat. Kogu kandis käe otsas mingit kohvrit või kotti – seal hoidis ta ilmselt käterätikut. Lulu pingutas silmi, et tulijat paremini näha. Tädi Hüatsint see igatahes polnud, selleks oli kogu liiga kõhn. Järelikult ikkagi mõni teenijatüdruk.

Lulu oli solvunud ning vihane. Miks too tegelane küll teenijatele mõeldud vannituba ja hambapastat ei kasutanud? Terve loss teadis, et ema teda pasta söömisest kahtlustab, ta kallal päevast päeva tänitab. Mispärast see alatu tüüp küll vargust üles polnud tunnistanud ja printsessi alusetult süüdistada lasi?

„Sa oled avastatud!“ hüüdis Lulu kurjalt ja hüppas kummipuu tagant peidust välja. Kuju peatus ja pööras oma kahvatu näo printsessi poole. Nüüd nägi Lulu teda päris selgesti. Printsess läks näost valgeks. See polnudki keegi lossiteenijatest, vaid hoopis üks täiesti võõras isik. Ja missugune isik! Lulu tegi kõik, et mitte esiemade kombel minestunult põrandale langeda. Sest see isik ... see isik oli ... luukere!

Printsess Lulu ja härra Kere
kirjutanud ja joonistanud
Piret Raud
„Minu esimene raamat“
208 lk
kõva köide

ilmunud

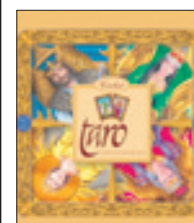
Eesti lapse jubejutud
koostanud
Ilona Martson
illustreerinud
Anne Pikkov
ja Ülo Pikkov
kujundanud
Tõnu Kaalep
136 lk
kõva köide

Raamat on koostatud ajakirja Täheke ja Delfi Täheke 2006. ja 2007. aastal läbi viidud jubejutude võistlusele saanud tööd. Valiku koostaja Ilona Martson märgib: „Siin leidub jutte, kus tegutsevad filmimaailmas populaarsed zombid ja vampiirid, aga on ka täiesti originaalseid lugusid tapja-naerisest või piparkoogimehikese öudsest öhtust. Žürii on alati hinnanud eeskätt originaalsust, ent raamatusse olen võtnud ka neid lugusid, kust kumab läbi motiivi tänapäeva lastefolkloorist.“

Hellita ennast
kinkekomplekt
tõlkinud
Kadri Mäger

Selles komplektis on 48-leheküljeline raamat, viiruki-küünlad, küünlaalus, geelmask silmadele, lõhnaküünlad ja vannihelbed. Komplektis olev raamat väidab, et muudab teie elu. See ei aita teil langetada kaalu ega näha ennast peeglist uuestisündinuna. Lihtsalt ja ausalt: see on õpetus, kuidas leida aega iseenda hellitamiseks. Lisaks soovitusel, kuidas tuua näole naeratus, saada samule hoogu juurde ja lõdvestuda pingetest. Lubage endale pisut aega ainult iseenda jaoks, kasutage seda komplekti puhtalt enda poputamisele ja hellitamiseks. Argimured jäävad vannitoa ukse taha...

Taro ennustamis-kunst
kinkekomplekt
tõlkinud
Maile Peterson

Selles komplektis on 48-leheküljeline raamat ja taro-kaartide komplekt. Iidsete taro kaartide päritolu ei ole teada – neid on seostatud renessansi, muistse Egiptuse või mustlastega. Nii või teisiti pole taro kaartide lugemine ainult tuleviku ennustamine, vaid ka võimalus iseendasse pilk heita ja mõista, kuidas meie minevik mõjutab nii praegust hetke kui ka tulevikku.

Lehmad harrastavad joogat
Klaus Puth
tõlkinud
Kajund
48 lk
kõva köide

Saksa loomakasvatuse põrgu lahti: lehmad alustavad üha sagedamini päeva „hommikutervitusega“, lõuna ajal järgneb „piimakannu hoidmine“, öhtul iseseisev „laudaukse lükkamine“ ja öösel „sirutus piimajõgede poole“. Raamatuga on kaasas plakat harjutustega – lõbus lugeda ja hõlbus järele teha. Joogaraamatuid pole kunagi liiga palju.

Mida kanti, millal kanti

Raamatus on rõivastuse põhjalik illustreeritud ajalugu antiikajast 19. sajandini. Teose pildid pärinevad kahest 19. sajandi suurejoonelisest kostüümi ajaloo raamatust: August Racinet' „Le Costume historique“ ja Friedrich Hottenrothi „Trachten Hausfeld- und Kriegsgeräthschaften der Völker alter und neuer Zeit“.

Racinet' raamat ilmus kõigepealt

aastatel 1876–1886 tellijatele mõeldud kahekümne vihikuna ning seejärel 1888. aastal uues trükis kuueköitelise teosena, milles sisaldus 500 tahvlit illustreeritud koos põhjalike kommentaaridega.

Hottenrothi raamat ilmus sariväljaandena aastatel 1884–1891 ning anti hiljem välja ka kaheköitelise raamatuna. Hottenrothi joonistas pildid ise ja kuigi temagi kasutas esmaseid allikaid, tugi-

nes ta oma kujutistes peamiselt siiski teistele, muuhulgas Racinet' töödele.

Rikkalikud illustreeritud toodud kõigepealt kronoloogiliselt ja siis teemade kaupa, et moehuviline saaks valida, kas soovib jälgida moesuundade või siis üksikute riideesemete ja aksessuaaride muutumist läbi sajandite.

Ühtlasi on lisatud kunstiajaloo kaasasõjete juhtivate ekspertide arvamused.

Mida kanti, millal kanti
Melissa Leventon
tõlkinud
Ehte Puhang
konsultant
Ene Lamp
352 lk
pehme köide

Umberto Eco: inetus versus ilu

Ülle Udam
tõlkija

Äsja ilmus meie lugemislauale tuntud Itaalia kirjaniku, filosoofi ja esseisti Umberto Eco teos „Inetuse ajalugu” (*Storia della bruttezza*). Tema teoseid on eesti keelde tõlgitud juba ligi kümnekond. Vast ilmunud raamat täiendab igati sama autori teost „Ilu ajalugu” (*Storia della bellezza*), mille eestikeelse tõlke andis 2006. aastal samuti välja Eesti Entsüklopeediakirjastus. Koos moodustavad nad toredate terviku. Käsitatud temaatika mitmekesisus ning nimede ja faktide rohkus annavad mõlemale raamatule omamoodi entsüklopeedilise teatmeteose väärtuse ja sellisena rikastavad nad kindlasti meie maailmapilti.

Mitme romaani autor Umberto Eco on tuntud kui rikkaliku fantaasia ja analüüsivõimega kirjanik, medievist, kirjanduskriitik, filosoof ja esseist, kes on ühtviisi meisterlik semiootika, lingvistika, esteetika ja eetika valdkonna probleemide analüüsimisel. Eco loomingu juurde on hõlpsam asuda sellel lugejal, kellel on head teadmised nii ajaloost, antiik-, kesk- ja uusajast kui ka usundiloo, filosoofiast, salateadustest, alkeemiast, strukturalismist, lingvistikast ja paljust muustki, sest siis on parem mõista autori sageli parodeerivaid või karikerivaid stiilivõtteid ja mõttekäike.

Üks peamisi kirjanikku huvitavaid valdkondi on väga pikka aega olnud esteetika. 2004. aastal ilmubki tal põhjalik käsitlus, juba eespool mainitud „Ilu ajalugu”, milles ta rikkalike viidete ja tekstikatkendite abil rändab läbi kunstiajaloo ja ilu kaanonite antiigist tänapäevani. 2007. aastal lisandub sellele samasuguse ülesehitusega, ent sootuks teist laadi raamat „Inetuse ajalugu”, mille kirjutamiseks teda ilmselt sundis nii kunsti- kui ka kirjandusajaloos leiduva materjali küllus. Selle varal avanes tal tõepoolest võimalus analüüsida, avastada ja seletada ajastuid ning kombeid, mütoloogilisi ja fantastilisi olendeid, kõike ebatavalist ja inetut, milles ei puudu ka kurjus.

Kõike – nähtusi ja inimesi, traditsioonide, kaanonite ja tõekspidamiste kujunemist, muutumist ajas ja ruumis, nende tekkimist ja kadumist – leiab ta elust enesest. Midagi ilustamata, erapooletu dokumentalisti või krooniku järjekindlusega vaadeldakse nii antiikaja, Piibli kui ka kesk- ja uusaja sündmusi ning nähtusi. Vanade maalide, illustratsioonide ja fotode seast valitud näidetes võib mõnikord pealtnäha ebaoluliste detailide juures märgata ühtäkki midagi niisugust, mis lähemal vaatlemisel omandab sügavama sotsiaalse tähenduse.

Et tegemist on äärmiselt sisutiheda teosega, siis võiks lugeja parema ettekujutuse saamiseks kõrvu põhiteksti lugemisega üles otsida seda täiendavad

Umberto Eco tõestab „Inetuse ajaloos” veenvalt, et inetus pole vaid iluviga, vaid võib kõigis oma vormides olla salapärane, kütkestav ja meeldiv.

Foto Angelika Schneider.

illustratsioonid ja tekstikatkendid, mis võivad põhitekstist olla veidi ees- või tagapool. Tunnustavalt tuleb märkida meisterlikke tõlkekatkendeid mitmete antiik- ja ka hilisemate autorite teostest, mis ilmuvad eesti keeles esimest korda. Ühtlasi tuleb esile tõsta raamatu

kaunist kujundust.

Raamatu autoril on tõesti korda läinud anda sisutihe ülevaade väga paljudest asjadest – alates antiikajast, Kristuse kannatustest ja apokalüpsisest kuni tänapäeva nähtusteni nagu seda on kits ja camp. Hämmastava ker-

gusega läheb ta ühelt teemalt teisele, viidates ja kommentaare jagades, kuid ainult teatava piirini ja nii osavasti, et jätab nii mõnegi sisulise raskuspunkti hoopis tekstikatkendite autorite kanda.

„Inetuse ajalugu” on teos, milles esitatuga võib nõus olla või mitte. See on teos, mille suhtes lugejatel on kindlasti palju erinevaid arvamusi, kas või näiteks üldisemat laadi küsimus, mida selle faktide rägastikuga üldse peale hakata ning kas niisuguseid teemasid ja tõepoolest kõike, mis pilku või hinge riivab, ikka peaks ilmingimata kirjeldama-kujutama või sellele hinnangut andma. Mõne tekstikatkendi valiku osas on lugejal aga põhjust olla autori suhtes kriitiline: kas ikka tarvitseb tuua lugeja ette kirjandusloo tagakambrit (ja miks nimelt just prantsuse kirjandusest?) katkendeid autoritelt – jätame siinkohal küll nimed nimetamata –, kelle looming on juba ammu mitte ainult ajast ja arust, vaid ka kõlbelselt taunitav? Võib-olla on tänapäeva kuulsatel literaatidel, kellele näib olevat kõik lubatud, hägustunud just seesama eetiline piir, millest vähimagi piiteeditundega tavainimese terve mõistus küll ei sõandaks üle astuda...

Inetuse ajalugu

Umberto Eco
tõlkinud Ülle Udam
455 lk
kõva köide

EESTI EKSPRESSI KIRJASTUS

www.ekspress.ee

Loodus meisterlikes värssides

Kristel Kibus

Vanameister Heljo Mänd on oma aastaagadest kõnelevates lasteluulekogudes tabanud humoorikalt neid nüansse, mis teevad kevadest kevade, suvest suve ja sügisest sügise, talvest rääkimata.

Tundlikud kõnekujundid aitavad tabada just hetke meeleolu, näiteks kogu „Kevade reklaam” avaluuletuses „Tinksutaja tihane” on tabatud nii kevadise jääpurika sulamise märg meeleolu kui ka viimase külma käes oleva tihase turritavad suled vaid ülinappide sõnadega.

Avaluuletus loob meeleolu ka ülejäänud kogule – varakevadisest jahedast lumelaikudega ilmast, nähriv-palavast kevadisest päikesest, põllulumest ja hüppetuulest kuni maikuu alguse paitava õhu („tuulepai”), vahtra kevadmahla, paiselehtede, võilillede ning lindude trilleriteni.

„Suve suurmüük” jätkab meeleolude loomist – just nende, mis olid siis, kui uurisid ise kükakil putukate salaelu ning päike paistis põuaselt lagipähe, ümberringi tolm, putukate sumin ja „nurmede lilleaed”. Augusti suvelõpumeeleolust, kergest jahedusest ning esimestest õuntest (kas te valgeid klaare mäletate?), seentest ja langevat lehtedest läheb luuletaja sujuvalt üle uude kogusse „Sügise süda”, mis

algab luuletusega kuidas „suvi sügisega krillib”, kes „rüüstab viimseid suvelilli”. Suvi „hajub õhku, lendab orgu” – on läbi.

Vananaistesuve („Sügis vahel on kevad./Kevad vahel on sügis.”) järele tulevad vihmad, kool ja kukerpuu „punased tilgad”, koerte kähe haukumine ja hallad, „sügis on nüüd kõlepruun/tuhm ja vesimärg”. Päikest enam ei ole – „Õhtu on valgusesõõja,/hammustab õhku naks!/Päev läheb kuulekalt looja,/valgust jääb vähemaks.” ning meelde tuleb, kuidas lapsena sai novembrikülmas vaadata pea kuklas ilmlõpmata täheruumi.

Ootan põnevusega ka neljandat kogu – lisaks talvemeleoludele on seal ehk neidki luuletusi, mida lapsed jõuluvanale lugeda saavad. Sest vahel juhtub nii, nagu salmis öeldud:

Üks luuletus jõuluõhtul sai jõuluahjus valmis.
Ta jooksis pannilt mu juurde ja palus end võtta salmiks.

Kevade reklaam Suve suurmüük Sügise süda

Heljo Mänd
kõvad köited
48-56 lk

ilmunud

Alice B. Tocklase autobiograafia

Gertrude Stein
256 lk
kõva köide

Gertrude Steini aegne Pariis oli kirjanike ja kunstnike Meka (Matisse, Hemingway, Picasso jpt), ta ise neile võimukas matroom, ka ristiema („kadunud sugupõlv”), omamoodi müüt. Egotsentriku memuaarid, kirjutatuna tema sõbratari Alice'i vaatevinklist, põhjustasid vastulauseks artikli ilmumise, milles väideti, et Gertrude Stein polevat tegelikult sellest, mis tema ümber toimus, ülepea aru saanud! Võib-olla tõesti: Stein on ju Stein on Stein on Stein ja keskel on samuti Stein.

Freakonomics

Hullumajandus
Steven D. Levitt & Stephen J. Dubner
296 lk
pehme köide

Mis on ühist kooliõpetajatel ja sumomaadlejatel? Kuidas sarnaneb Ku Klux Klan pundi kinnisvaramaakleritega? Kuidas olla täiuslik lapsevanem? Miks narkodiilerid ikka veel ema juures elavad? Harilikult alustavad autorid hulgast andmetest ning ühest lihtsast, veel küsimata küsimusest. Hullud küsimused hullus kuues – tulemuseks täiesti uus teadusharu – *freakonomics* ehk hullumajandus.

50 imelist India karrit

Camellia Panjabi
192 lk
pehme köide

Camellia Panjabi on üks primaid India hõrgutiste ja toiduainete asjatundjaid. Siin on 50 autentset India karriresepti koos fotodega. Proovige näiteks liha ja kartuliga bori karrit, mis on kuldset tooni, kreemikas ja mahe ning ühendab endas mogulite pähkkülluse ja Mumbai maitset – kookos, seesamiseemned ja karrilehed. Lisaks leiate raamatust hulgaliselt harivat materjali India köögist: filosoofiast, maitseainetest, vürtsidest ning erinevaid nippe ja võtteid, kuidas saavutada tõeline indiaarane maitseelamus.

Kuidas nõukaajal ajakirjandust tehti

Küllo Arjakas
raamatu konsultant

Pea iga nädal toob üha uusi mälestusteraamatuid meie raamatukauplustesse. Enamik hõlmab kas Eesti Vabariigi 1930. aastaid, Teise maailmasõja aega või sõjajärgseid küüditamisi – elu Siberis, raske taaskohanemine eluga Eesti NSV-s jmt.

Sellisel taustal torkab Vambola Lillemäe äsjailmunud mälestusteraamat igal juhul silma. Sest siin on meenutuse all elu Eesti NSV-s, eeskätt aastatel 1960–1991. Just see periood, millest tihtipeale tahetakse mööda minna. Või millest on raske kirjutada. Aga elati ka sellel paljukirjutud nõukogude ajal.

Vambola Lillemäe on ajakirjanik, kel Eesti Ajakirjanike Liidu staaži enam kui 40 aastat. Nii annabki ta ülevaate sellest kuidas 1960. aastate algul tehti Väandras ajalehte Sotsialismi Võit, millised olid õpinguaastad Leningradis Kõrgema Parteikooli ajakirjandusosakonnas, kümmekond aastat ajakirjas Kõsimused ja Vastused ning seejärel ajakirjas Aja Pulss. Vambola Lillemäe oli selle peatoimetaja alates Aja Pulsi avanumbri 1985. a jaanuaris kuni enam-vähem ajakirja hinguselemine-kuni 1990. aastate algul.

Aja Pulss oli Rein Ristlaanel (vasakult esimene) nii südamele, et isegi nõupidamiste vaheajal tuli ta kritiseerida ja õpetada, kuidas ajakirja teha. Vambola Lillemäe kaitseks astusid välja Artur-Bernhard Upsi (vasakult teine) ja Halinga kolhoolsi esimees Lembit Tammvere (paremalt esimene).

Autor ei rõhuta ega ilusta midagi oma elust. Sest tööd tuli ikka teha, sõltumata sellest, kes oli NLKP peasekretär või tema asemik Eesti NSV-s. Vast suurema uhkustundega ongi ta kirjeldanud Aja Pulssi 1980. aastate lõpu perestroika ja avalikustamise lainetes. Aeg, mil Aja Pulsi tiraaž oli mõnda aega 118 000 piires. Mõistagi oli see Eesti ajakirjanike jaoks üks unikaalsemaid aegu. Ka aeg, mil hea ajakirjanik oli ühiskonnas autoriteet. Ning lõpuks ka üsna täpne Aja Pulsi agoonia kirjeldus – aga see aeg oli Eesti ajakirjanduses ühe eposi lõpp.

– aga see aeg oli Eesti ajakirjanduses ühe eposi lõpp.

Adraseadjana kolmel ajakirjanduspõllul
Vambola Lillemäe
206 lk
kõva köide

www.ilo.ee

Õnnemaa otsingud läbi inimajaloo

Ajaloo- ja geograafiahuviliste rõõmuks on tõlgitud eesti keelde teadmisi tulvil raamat teemal, mis huvitab meid kõiki – kust me tuleme ja kes tegelikult olid meie kauged esivanemad.

Hiljutised väljakaevamised Sudaanis Niiluse jõe Sai saarel on toonud päevavalgele tõendeid, et inimene elutses seal juba u 200 000 aastat tagasi.

Raamatusse on koondatud faktitihed ülevaade inimete rännetest, alates esimeste inimeste jälgedest Aafrikas kuni 20. sajandi massiliste põgenemiste ja deporteerimiseni. Vahepeale jäävad tuhandete aastate jooksul aset leidnud indoeurooplaste, juutide, kreeklaste, roomlaste, barbarite, viikingite, araablaste ja paljude teiste rahvaste ränded. Saame ülevaade antiikaja migratsioonist, juudi diasporaa tekkest, mitmete suurte maailmavallutuste ja sõdade ning usuliikumiste mõjust rahvastele ja inimgruppidele, orjapidamise tagajärgedest, kurjategijate pagendamisest, deporteerimise põhjustest jpm. Kõik see kokku on mõjutanud ajaloo kulgu ja tänase maailma nägu.

Rahvaste ränderaamat jutustab loo tsivilisatsioonidest ja nende muutumisest – paigast paika levinud ideedest ja kultuuridest, inimestest, kes lahkuvad

kodust, et leida teistsugune ja parem elamisviis, või siis just vastupidi – inimestest, keda on sunnitud jätma oma kodukohta ja sünnimaad.

Rahvaste ränne tähendab ka keelte muutumist ja arengut. Keeleteadlased arvavad, et kunagi pidi eksisteerima ühtne nn indoeuroopa rahvas, ent kes nad täpselt olid, jääbki saladuseks. Saladuseks jääb seegi, kas ja kui palju võib usaldada vanas testamendis kirjeldatud kui ajaloolist tõde, või on see siiski vaid piibliütoloogiat.

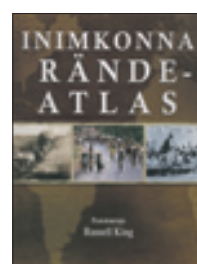
Kõitvat jutustust läbi inimajaloo täiendavad rohked kaardid, fotod ja illustratsioonid. Lisaks läbib kogu raamatut illustreeriv ajaskaala, millele on märgitud ajaloo kulgu mõjutanud sündmused. Raamatu lõpus on ülevaatlilik kronoloogia. Eks ole meilgi oma väikesel Maarjamaal lisada siia loetellu migratsiooniga seotud häid ja halbu kogemusi ja meenutusi.

Russell Kingi „Inimkonna rändeatlas“ on huvitav lugeda kultuuri- ja kunstihuvilisel, sotsioloogil ja majandusteadlasel, politoloogiahuvilisel ja keeleteaduste uurijatel. Raamat on suurepärase kingitus ka rännuhuvilistele maailmaavastajatele.

Sellest, mis ja kuidas toimus meie koduplaneediga enne inimese tulekut, aga ka tema esimeste sammude ajal

ja enne suurte rännete algust, jutustab juba varem ilmunud sarnase ülesehitusega huvitav ja teadmisi tulvil „Eelajaloolise maailma atlas“. See on inimajaloo eelne lugu, mis jutustab, kuidas ja miks kujunes meie maailmakaart just niisuguseks, nagu ta meile praegu paistab.

Protsesse, mis on kujundanud maailma palet enne inimajaloo sündi 620 miljoni aasta vältel, illustreerib ja selgitab see samuti nagu „Inimkonna rändeatlas“. Põhjalikele geoloogilistele uuringutele tuginev kaardiseeria näitab, kuidas on maa pale miljonite aastate jooksul muutunud. Raamat on ajaränduri atlas, mis ei räägi niipalju sellest, kus miski on, vaid pigem sellest, kus miski oli, mitte niivõrd tänapäeva asukatest, kuivõrd mineviku häämatavatest elukatest, kes asustasid Maad aegade koidikul.

Inimkonna rändeatlas
peatoimetaja prof Russell King
tõlkinud Merike Mölder
192 lk
kõva köide

ilmunud

Väike ruum
Hilary Mandleberg
tõlkinud Ivi Smidt
160 lk
kõva köide

Väike eluruum võib olla sunnitud või teadlik valik. Igal juhul, et ruumi võimalusi maksimaalselt ära kasutada, nõuab selle planeerimine leidlikkust.

Oskuslikud ümberehitused ja kavalad sisustusnipid muudavad ruumi ootamatult avaraks ja valgusküllaseks. Nutikad panipaigad lasevad asju praktiliselt paigutada. Õigesti valitud värvid, muustrid ja materjalid suurendavad visuaalset ruumi.

Läbi peatükkide – uurige oma elamist, mitmeotstarbeline ruum, ruumi avardavad panipaigad, ruumi trotsiv kujundus, ruumi säästev sisustamine –, mis sisaldavad praktilisi nõuandeid ja loomingulisi ideid, kuidas targalt planeerida, jõuame selleni, et ka väikesest ruumist saab kujundada kõiki vajadusi rahuldava mugava koha. Rahulduseks sisimas kõlmas Leonardo da Vinci väide, et “väike ruum või eluase distsiplineerib meelt, suur aga nõrgendab seda”.

Inspireerivad fotod on populaarsest sisustusajakirjast Marie Claire Maison.

Värv
Bridget Bodano
tõlkinud Ivi Smidt
160 lk
kõva köide

Värve on igal pool meie ümber. Kõik me reageerime värvidele erinevalt, värvide valimist mõjutab isiklik maitse, mood ja palju muud.

Värv mõjutab interjöörü ja meie emotsioone.

Seepärast tundubki värvide valimine ruumi tihti keerulise ettevõtmisena. Ahvatlevaid ja võluvaid toone on palju, kuid mil moel neid kokku sobitada, et tulemus pakuks rahuldust? Sama värv võib mõjuda erinevalt, sõltuvalt valgusest, materjalist ja teistest värvidest. Vaid pikaajaline värvidega katsetamine lubab teha järeldusi, mida on nüüd võimalik siit raamatust lugeda. Väärtuslikke, selgelt esitatud praktilisi nõuandeid leidub erinevate sisustusstiilide kohta. Näiteid on toodud modernsest linnaruumist ajaloolise linnamaja ja lihtsa maa-koduni. Võluvad pildid on pärit Prantsuse tuntumast sisustusajakirjast Marie Claire Maison.

ILO

ilmunud

Tao lood
Taolaste tarkus
Solala Towler
tõlkinud Raul Kilgas
192 lk
kõva köide

Kaunis punasesse kangasse köidetud kinkeraamat koondab endasse valiku kõige ilmekamaid lugusid taoismi klassikutele, lisaks mõned pärimusest inspireeritud uuemad lood. Mõistujuttude kaudu tutvub lugeja taoistlike põhimõtete ja arusaamadega kõige tähtsama kohta elus – sünd, surm, kaotus, võit; katsumustes väarikaks jäämine ja tao põhimõtete järgi elamine. See on kooskõla looduse ja kõiksuse ning sisemise mina austamisega.

Need läbi sajandite kandunud iidset lood tunduvad tänapäeval sama olulised ja õpetlikud kui muistsete Hiina keisrite ajal. Neis sisalduv elutarkus pakub praegugi samasugust tuge nagu sajandeid tagasi.

Meeleolu mõjutavad ka taoismi klassikute tsitaadid Jaan Kaplinski tõlkes.

O alte Burschenherrlichkeit...
Üliõpilaste elust ja olmest
Keiserlikus Tartu Ülikoolis 1802–1917
Hillar Palamets
248 lk
kõva köide

Hillar Palamets on koostanud ja kirjutanud selle raamatu neile, kelle nimi on juba üliõpilaste nimekirja kantud, neile, kes alles peavad plaani tudengiseisusesse astuda, aga ka neile, kes läbi meenutuste saavad korraks tagasi mõelda oma üliõpilasaja peale.

Et teada põhilist ja tähtsat kunagise üliõpilaselu erijoontest, muusapogade õpingutest, korporatsioonidest ja seltsidest, traditsioonidest ja kommetest. Aga ka argielust ja olmemuredest. Juba sissejuhatuses saame selgeks, miks on raamatul just selline pealkiri ja miks tehti vahet buršil ja tudengil.

Raamatus on käsitletud põhjalikumalt aega, mil Liivimaa Heidelbergi suurtkool kandis Keiserliku Ülikooli nime. Seega ajavahemikku 1802–1917. Ülevaate saame ka ülikoolide kujunemisest Euroopas alates keskajast.

ilmunud

Lapsevanematele erivajadustega lastest

Koostaja
Marika Veisson
78 lk
pehme köide

Kogumik on mõeldud lapsevanematele, kellel on erivajadustega laps, ja kõigile huvilistele.

Esimene artikkel keskendub vaimupuudega lastele, kusjuures on antud lühike ülevaade ka lastest, kellel on Downi sündroom ja autism. Lühidalt on kirjeldatud ka tserebraalparalüüsiga ja tähelepanupuudulikkusega laste iseärasusi. Nende kahe erivajaduse kohta on viimasel ajal palju kirjutatud ning seetõttu on raamatus vaid lühiülevaade. Eraldi peatükk on andekatest lastest.

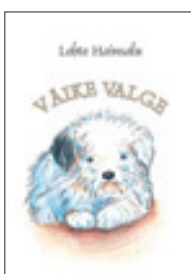
Airi Püss annab ülevaate kurtidest ja kuulmislangusega lastest ning jagab soovitusi selliste laste vanematele ja õpetajatele. Tallinna Heleni kooli direktor Airi Püss on aastaid töötanud kurtide ja vaegkuuljatega. Pikem kirjutis pimedate ja vaegnägijate kohta pärineb eripedagoogika magistrilt Anne Kõivult, kes on 35 aastat töötanud Tartu Emajõe koolis. Kõnepuuetega lastest ja laste kõne arendamisest kirjutab magister Tiiu Tammemäe, kes on palju aastaid töötanud logopeedina ja on rohkete kõne uurimise ja arendamise materjalide autor.

Värviline eesti keel 1-3. klassile

Elve Kukk,
Elina Veering
24 lk
traatköide

Raamat juhatab emakeele kõige väiksemate osakeste – häälik, täht, häälikuühend, silp – tundmaõppimisele ja on sobilik 1.–3. klassi õpilastele. Erineva raskusastmega töölehed võimaldavad tööd klassis diferentseerida ning pakuvad lapsele kohest tagasisidet – erinevused värvilaikudes annavad vigadest teada ja õppimine on tulemuslikum.

Raamatu sisu annab ülevaate järgnev loend: täishäälikud; suluta kaashäälikud; sulghäälikud; täishäälikute kolm pikkust; sulghäälikute kolm pikkust; kaashäälikuühend; täishäälikuühend; h sõna alguses; i ja j õigekiri; sõnaliigid: nimisõna, omadussõna, tegussõna; vastandtäendusena sõnad; sama tähendusega sõnad; komaga ja komata sidesõnad.

Väike Valge

Lehte Hainsalu
64 lk
köva köide

Väike Tambet vee-dab poolteist päeva mamma ja papa juures ning puutub kokku enda jaoks uute mõistete-ga – elu, surm ja mälestused. Kuulates mamma ning papa meenutusi oma ema väikesest valgest koerast Skipist, hakkab Tambet huvi tunda surmaga seonduvate küsimuste vastu. Lehte Hainsalu uus lasteraamat mõtestab lahti küsimuse, mida iga laps kord küsib: mis ja miks on surm.

Ülevaade eesti kirjakeele arenguloost

Helle Metslang

Raimo Raagi raamat „Talurahva keelest riigikeeleks” annab põhjaliku ja mitmekülgse ülevaade eesti kirjakeele arengust minevikust tänapäevani, keskendudes perioodile alates 19. sajandi keskpaigast, mil eesti keele arendamise juurde hakkasid jõudma eestlased ise.

Sellisest tervikülevaatest, mis annaks pildi normeeritud kirjakeele arengust läbi aegade, on olnud puudus. Senised käsitlused on vaadelnud kirjakeele, selle korraldamise, staatuse ja rolli muutumise mitmeid aspekte ja etappe. Nii on eri raamatud üksteisele hea täiendus.

Raagi raamat on eesti kasutajale kohandatud versioon rootsikeelsest raamatust, viimasest on olnud abi nii mõnelegi eesti kirjakeele korralduse ja arengu õpetamise ja uurimisega tegelejale, samas aga mitte eriti näiteks Eesti filoloogiatudengile.

Raamat paistab silma erakordselt mitmekülgse põhjaliku käsitlusega, kirjakeele arenguid vaadeldakse ühelt poolt Euroopa ja Läänemere piirkonna kirjakeelte arengu, teiselt poolt muude Eestis toimunud arengute (ühiskonna, poliitika, mõjukeelte, asustuse, demograafia, üld- ja kõrghariduse,

Raimo Raagi värske koguteos paistab silma kirjakeele arengu erakordselt mitmekesise ja põhjaliku käsitlusega.

kirjaoskuse, raamatuloo jmt) kontekstis. Taustainfo pakub palju fakte, mida meist ilmselt paljud ei tea, näiteks seegi, et umbes 6600 eestlast soovisid 1881. aasta rahvaloenduse andmeil ümber rahvastuda sakslasteks või et ajalehtede keeletoimetamine ja keeletoimetaja elukutse sai alguse tänu Akadeemilise Emakeele Seltsi otsusele 1929. aastal jmt. Tihe info on tihti pakitud väga ülevaatlikesse tabelitesse, näiteks Johan Aaviku tehissõnade andmed, vabariiklike õigekeelsuskomisjonide koosseisud, õigekeelsussõnaraamatud jmt.

Raamat on väga lugejasõbraliku moega, kokkuvõtlikele tabelitele lisaks on siin ülevaatlikke kaarte, jooniseid ja muid illustatsioone, teksti liigendus on loogiline ja sõnastus ladus. Raamat on vajalik kõigile eesti keelega tegelejatele ja kindlasti huvipakkuv eesti keele huvilistele.

Talurahva keelest riigikeeleks
Raimo Raag
334 lk
köva köide

Mõtlemisainet sügisõhtutesse

Nele Otto

Oma uues teoses on Lehte Hainsalu valinud Vanast Testamentist välja seitse olulist lugu ja vorminud need poemideks, mis kokku moodustavad ühelt poolt vanade juurtega, kuid teisalt väga värskendavalt mõjuva kogu „Mineviku tulevik”.

On lausa uskumatu, kuidas tuhandeid aastaid vanadele tekstidele üles ehitatud poemid võivad tänapäeva kirjus ja kohati kaootiliseski kirjandusmaailmas sisendada lugejasse nõnda

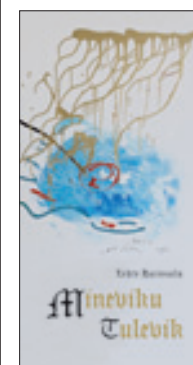
suurt rahu, jutustades ise samas küllaltki emotsiooniküllast lugu. Piibel on selline eriline teos, mis kogu ajaloo vältel on tekitanud inimestes jutuainet ning selle värskus pole kahtlemata kadunud praeguselgi ajal.

Nõustun siinkohal Naatan Haameriga, kes oma järelsõnas toob esile luulekogu terviklikkuse. Poemid moodustavad inimkonna arengu algusest lõpuni – esimene oluline punkt on inimese eraldumine Jumalast, viimaseks aga vaade tulevikku, mida kõik ootavad, tulevikku, kus valitseb rõõm ja inimene on taas oma Jumalaga ühendatud. Vahepeale mahub mitmeid

mõtlemapanevaid seiku inimese elust. Üheks märksõnaks on kindlasti patt ja kõik sellega seonduv. Hainsalu jõuab igatsuseni, mis mingisugusel kujul iga inimese hingesopis peidus on.

Nende seitsme poeemi sisse mahub küll tohutult palju, kuid eraldi boonuseks on Avo Paistiku omanäolised illustatsioonid, mis sisaldavad lisaks kõigele muule ka viiteid teose aluseks olnud kirjakohtadele Piiblis.

Seda poemide kogu on hea lugeda ükskõik millise vaatenurga alt, kuna võimalus minna praegusel sompus sügisel vaimsele rännakule ja koguda mõtlemisainet on hindamatu.

Mineviku tulevik
Lehte Hainsalu
64 lk
köva köide

Linnaruumi loomine

Tiina Tuulik

Linnahaljastus ei ole vaid pink ja puu sinu kodutänaval. See on hämaruses valgustatud tee, mida mööda te käite või sõidate. See on põõsas, mis õitsedes lõhnab või möödudes torgib. See on muru, mida koja-või naabrimees niidab. Kõige selle kohal kummub taevas, kõrge ja sinine või madal ja hall. Linnahaljastuse hea lahendus on selline, mis on huvitav, aga inimestel on seal ka hea olla.

Sirvides selle raamatu pildimaterjali võib pea iga inimene ära tunda mõne paiga, kus ta on käinud või suisa igapäevaselt kasutab. Suhkrutükina saab ka teada, kuidas need kohad on ehitatud. Linnahaljastus on ehitus.

Seda raamatut võiks lugeda eelkõige inimene, kes tegeleb linnaruumi loomise

ja planeerimisega. Siit võib leida ideid kui ka nende elluviimise õpetust. Kuigi ma teen iga päev tööd maastikuarhitektina ja peaks teadma, kuidas asjad koos seisavad, võtan ma ikka välja selle raamatu, et vaadata, mida Kadi Tuul selle kohta on kirjutanud. Lihtsalt huvi pärast.

Loodan, et pärast selle raamatuga tutvumist tuleb tahtmine midagi muuta. Või hoopis teha mõni uus paik sinna pingi ja puu kõrvale.

Linnahaljastus
Kadi Tuul
138 lk
pehme köide

Matemaatikaga saab mängida

Kogumiku matemaatikamängud sobivad kasutamiseks nii lasteaias kui ka algklassides. Matemaatikamängude kogumikus on järgmised teemad: loendamine, järgarvud, arvude võrdlemine, arvude asend arvureas, arvu koostis, arv liitartuna, liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine.

Soovi korral teeb õpetaja mängudes vastavalt vajadusele muudatusi. Näiteks võib muuta liitumise ja lahutamise treenimiseks mõeldud mängud korrutamise ja jagamise harjutamiseks või kasutada lasteaiastele mõeldud mängu 1. klassis, muutes selleks vajalikke arve.

Muutes ülesannete raskusastet, saame üht ja sama mängu kasutada erinevates klassides.

Matemaatikamängud
lasteaias ja esimeses kooliastmes
koostanud Külli Kütimets
40 lk
traatköide